

Emma Peura

ANTAA MATKAN PIIRTÄÄ

Kuvataiteen maisterin opinnäyte 2020

Taiteellisen työn ohjaus: Outi Pieski, Marja Helander
Kirjallisen työn ohjaus: Melina Voipio
Tarkastajat: Patrik Söderlund, Martta Heikkilä

TIIVISTELMÄ

Antaa matkan piirtää
Palautettu 10.03.2020
Sivumäärä 122

Kuvataiteen maisterin taiteellinen opinnäyte, kirjallinen osa
Taidegrafiikan opetusalue

Kuvataiteen maisterin taiteellinen opinnäytteeni koostuu taiteellisesta osasta ja kirjallisesta osasta. Tutkin omaa sukuhistoriaani kokemuksellisesti ja taiteellisenä prosessina. Käyn läpi sitä, miten Suomi on kohdellut Lapin luontoa ja alkuperäiskansaansa saamelaisia tukeutuen Kukka Rannan ja Jaana Kannisen teokseen *Vastatuuleen* sekä Lauri Hihnavaaran teokseen *Vesittäjät*. Esittelen lyhyesti myös Hanna Guttormin ajatuksia sekä saamelaisten tutkijoiden Brattlandin, Kramvigin ja Verran kehittämää termiä *Careful Partial Participant* taiteen tekemisen kontekstissa.

Opinnäytteeni taiteellinen osa koostuu kahdesta matkasta Lokkaan ja yhdestä matkasta Vuotsoon. Näiden matkojen pohjalta valmistetut taideteokset olivat esillä kahdessa näyttelyssä: Kuvan Kevät 2019 -ryhmänäyttelyssä 4.5.–2.6.2019 sekä *Antaa matkan piirtää* -yksityisnäyttelyssä Project Roomissa 1.–17.11.2019.

Opinnäytetyössäni esittelen näissä näyttelyissä esillä olleet teoskokonaisuudet *Matkapäiväkirja* ja *Allas: Peurala*, sekä ääniteoksen *Muistoja Sompiossa*. Teoksissani käsittelen Lokan tekojärven historiaa taiteen keinoin.

Tässä kirjallisessa osassa esittelen työskentelyäni taidegrafiikan sekä liikkeen parissa. Pääasiallisesti käytän kuivaneulatekniikkaa. Tutkin kuparia ja esittelen prosessia, jossa etsin uusia tapoja käyttää taiteessani tätä materiaalia perinteisen metalligrafiikan lisäksi.

Kirjallisessa osassa avaan taiteen tekemisen prosessiani ja teosteni taustoja. Pohdin myös kriittisesti länsimaisen kehityksen merkitystä pohjoisessa eläneille ja eläville ihmisille ja luonnolle. Pohdin, miten yhteiskunta on vaiennut saamelaisten kokemuksesta sorrettuna alkuperäiskansana. Taustoitan opinnäytteesäni sekä tekemiäni matkoja, että taiteellisia prosessejani myös työpäiväkirjoitteitten kautta.

Asiasanat: Kuivaneula, Lokan tekojärvi, luonnonsuojelu, ihmisoikeudet, saamelaiset, Saamenmaa, Lappi, alkuperäiskansa, taiteellinen tutkimus, piirtäminen, jäljen jättäminen

Emma Peura
emmapeura@gmail.com

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO 3

2. ALLAS 14

Korvanen ja Vuotso

3. ENSIMMÄINEN MATKA LOKKAAN 21

Tutkiskelusta

4. KUVAN KEVÄT 2019 – 4.5.–2.6.2019 37

Allas: Peurala (2017–2019)

Matkapäiväkirja (2019)

Muistoja Sompioista (2019)

5. TEKNIKOISTA 61

Kuivaneula

Chine-collé

Matkapäiväkirjan liimaus

Allas: Peurala -teoksen liimaus

6. KOHTI TAITEELLISEN OPINNÄYTTEEN TOISTA OSAA 73

7. TOINEN MATKA LOKKAAN – METSÄSYÖVYTYS 74

Ajan kulku (2018–)

8. ANTAA MATKAN PIIRTÄÄ – PROJECT ROOM 1.–17.11.2019 87

Mitä jäi jäljelle (2018)

Ripustuksen suunnittelu

Ripustusviikko

9. AJATUKSIANI TAITEESTA JA SEN TEKEMISESTÄ 104

10. KÄSILLÄ AJATTELEMINEN 109

Teksti teoksessa

11. POHDINTAA JA PALAUTTEITA 111

Lainauksia sekä omia muistiinpanojani *Antaa matkan piirtää*

-näyttelyn saamista palautteista

12. KOHTI TULEVAA 115

13. MUUTOS 117

LÄHTEET 119

KIITOKSET 120

1. JOHDANTO

Teossarjani inspiraation lähteenä ovat Lokan tekojärvi (myöh. 'allas', 'Lokan tekoallas' tai 'Lokan allas') ja sukuhistoriani. Tein aiheesta teoksen *Allas* vuonna 2017. Tämä teos on nähtävissä kuvana Kuvan Kevät 2019 -näyttelyn katalogissa. Tämä teos toimi katalysaattorina opinnäytetyölleni.

Teossarjani toteuttaminen vaati matkaa sen alueen muistojen juurille, jota teossarja käsittelee. Matkustin Lokkaan keräämään ja kuvaamaan materiaalia uuteen teossarjaan, jolla jatkan Lokan ja sukuni tarinan kertomista. Materiaaleinani ovat kuparilevyt ja juurettomuuden kokemus. Projektillani on sekä henkilökohtainen että poliittinen vire ja se pyrkii vastaamaan kysymykseen, kuka minä olen ja miten Suomi on kohdellut maataan ja alkuperäiskansaansa saamelaisia.

Tämän taiteellisen tutkimusmatkani ensimmäinen hedelmä on *Allas* (2017). Teos on kaksimetrinen grafiikan vedos, joka esittää Lokan allasta Lapissa. Teokseen merkitsin kyllä, jokia, soita, jotka hukutettiin vesimassan alle 60-luvun lopulla. Tämän kartan yhteyteen olin toteuttanut ääniteoksen, jossa isäni kertoi ukkini hänelle aikanaan kertomia tarinoita ukkini nuoruudesta Lokassa. Tämä ääniteos oli esillä Kuvan Keväessä osana toista karttapohjaista teosta.

Työskentelen taidegrafiikan sekä liikkeen parissa. Pääasiallisesti käytän kuivaneulatekniikkaa. Tutkin kuparia. Etsin uusia tapoja käyttää tätä materiaalia taiteessani perinteisen metallgrafiikan lisäksi: Miten tehdä kupariin jälkiä? Miten tehdä kuparilla jälkiä? Mitä on jälki?

Toisinaan käytän performanssia teoksen valmistusprosessissa. Kuparivirsut (2017–2018) -teosta varten rakensin kuparilaatoista kengät, joihin tein jälkiä kävelemällä ne jalassa. Jäljet vedostin paperille. Teostani Muistikirja (2018) varten sidoin kuparilaatoista luonnoskirjan, johon piirsin ja kirjoitin kuivaneulapiikillä. Näitä performatiivisia työskentelymenetelmiä hyödynsin myös Lokan matkallani.

Matkustan Lokkaan isäni, setäni ja isoveljeni kanssa. Etsimme paikkoja, joita olen merkanut Allas-teokseen: Korvasta, Peuralaa. Paikkoja, joissa sukulaistemme asuivat ennen altaiden tuloa. Siellä saattaa kuulemma olla vielä myllyn jäännökset sekä mahdollisesti Piettämäjoen ylittävän sillan perustukset. Sen sillan alla Pauli-ukki ja Armas-setä purkivat sen saksalaisten räjähtämättä jääneen pommin joesta, kun olivat pikkupoikia.

Ote työpäiväkirjastani syksyllä 2018

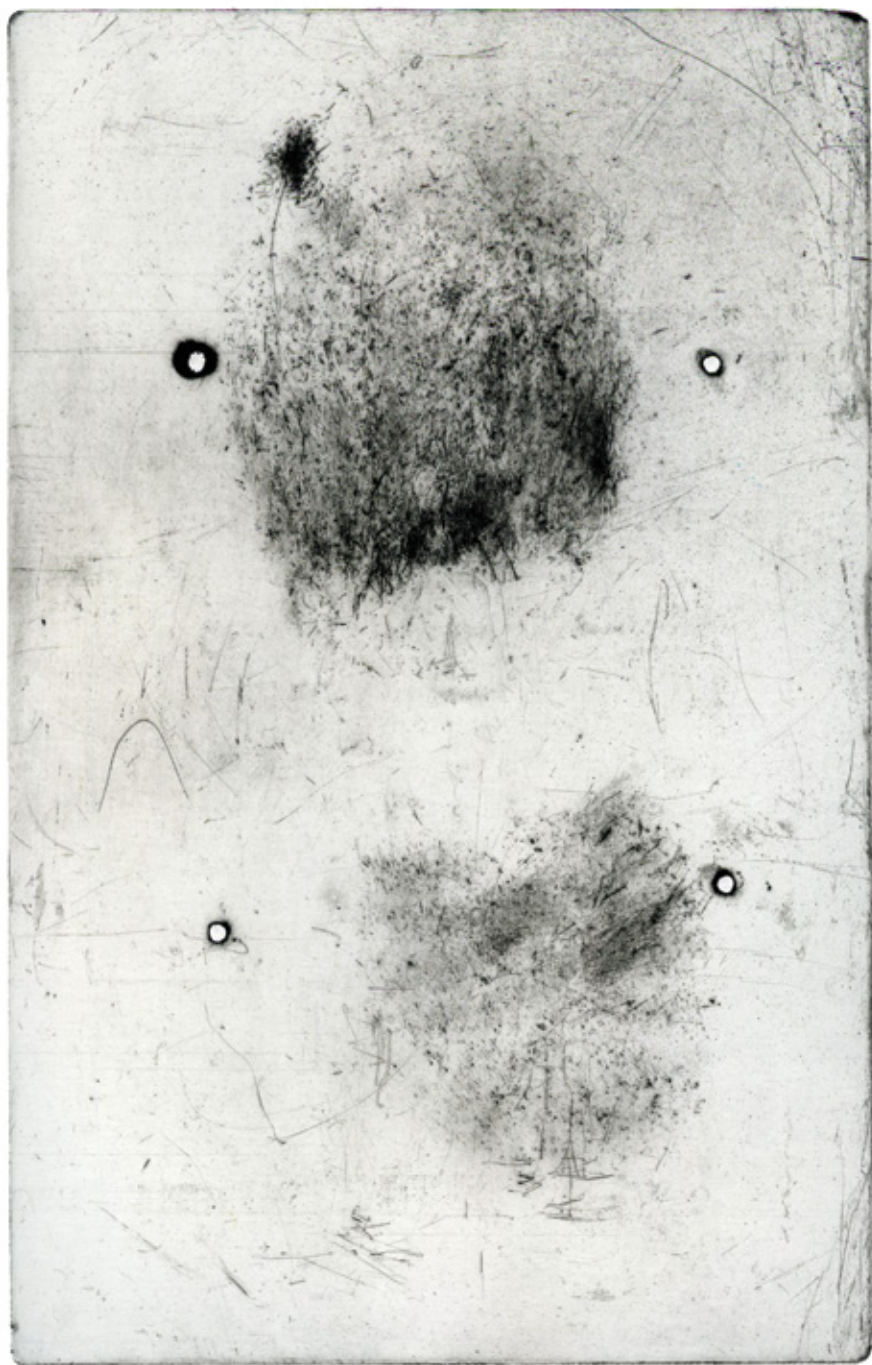
Saamelaiset ovat Suomen ja koko Euroopan ainoa alkuperäiskansa. Lokan ja Porttipahdan altaat rakennettiin Saamenmaalle, joka koostuu Norjan, Ruotsin ja Suomen pohjoisosista sekä Venäjään kuuluvasta Kuolan niemimaasta. Kun saamelaiset puhuvat luonnosta, he puhuvat ympäristöstä. Sanassa 'luonto' on erilainen hierarkia kuin sanassa 'ympäristö'. Luonto on resurssi, mutta ympäristö on kaikki, mikä meitä ihmisiä ympäröi. Se on tämä maailma, jossa elämme. Se ei ole pelkkä resurssi tai paikka, minne mennään kun on kesäloma, vaan se on koti ja kaikki. Muun muassa tämän takia altaiden tulo oli niin traumaattinen tapahtuma monelle. Sompio oli heidän ympäristönsä, heidän kotinsa. Saamelaisessa kulttuurissa korostuu se, että koti ei ole vain se talo, jonka on 'luontoon' rakentanut. Saamelaiselle koti on koko se ympäristö, missä hän elää ja toimii. Tietenkin alueen suomalaisille menetys oli myös suuri. Monet allasevakot tekevät edelleen vuosittaisia retkiä entiselle kotipaikalleen, myös minun sukulaiseni. Kaipuu on suuri.

Kuvat:

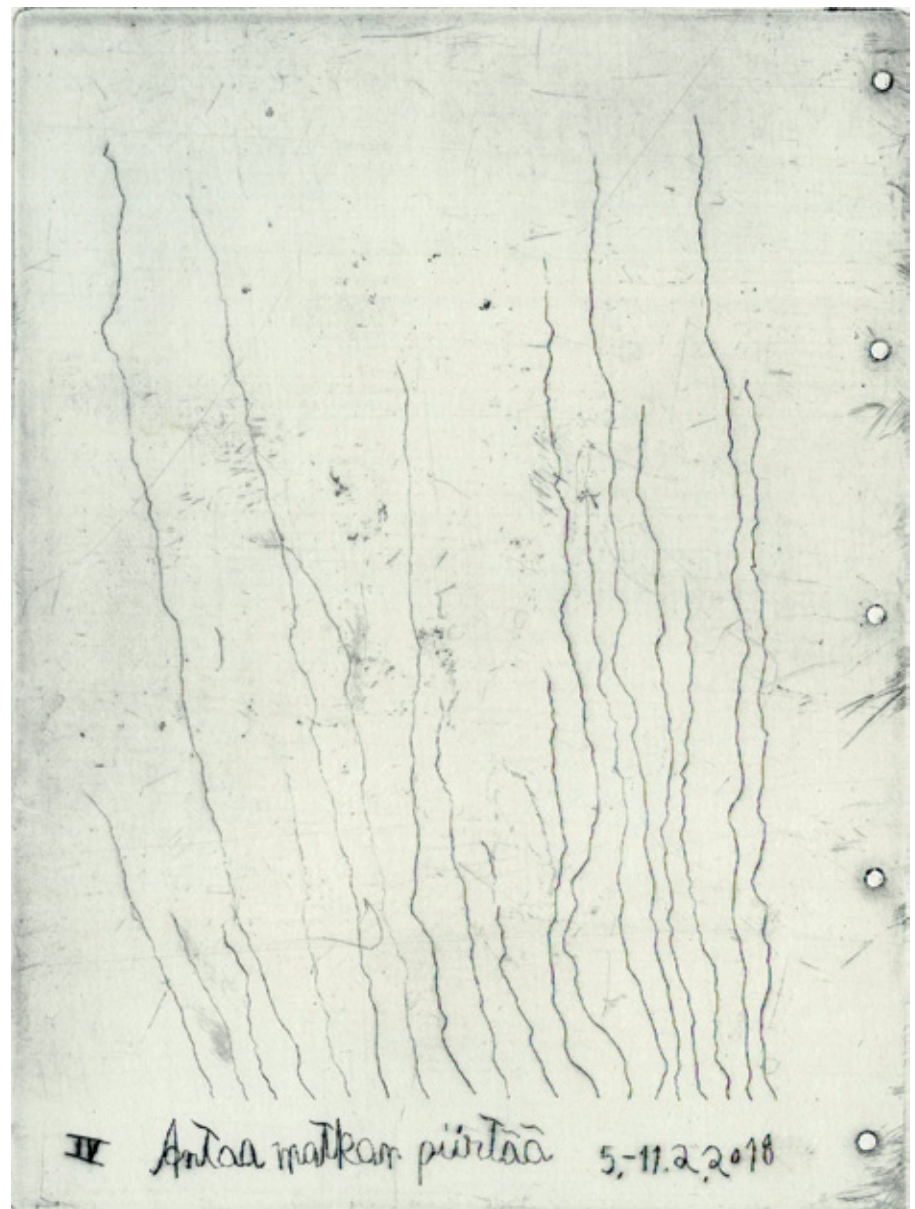
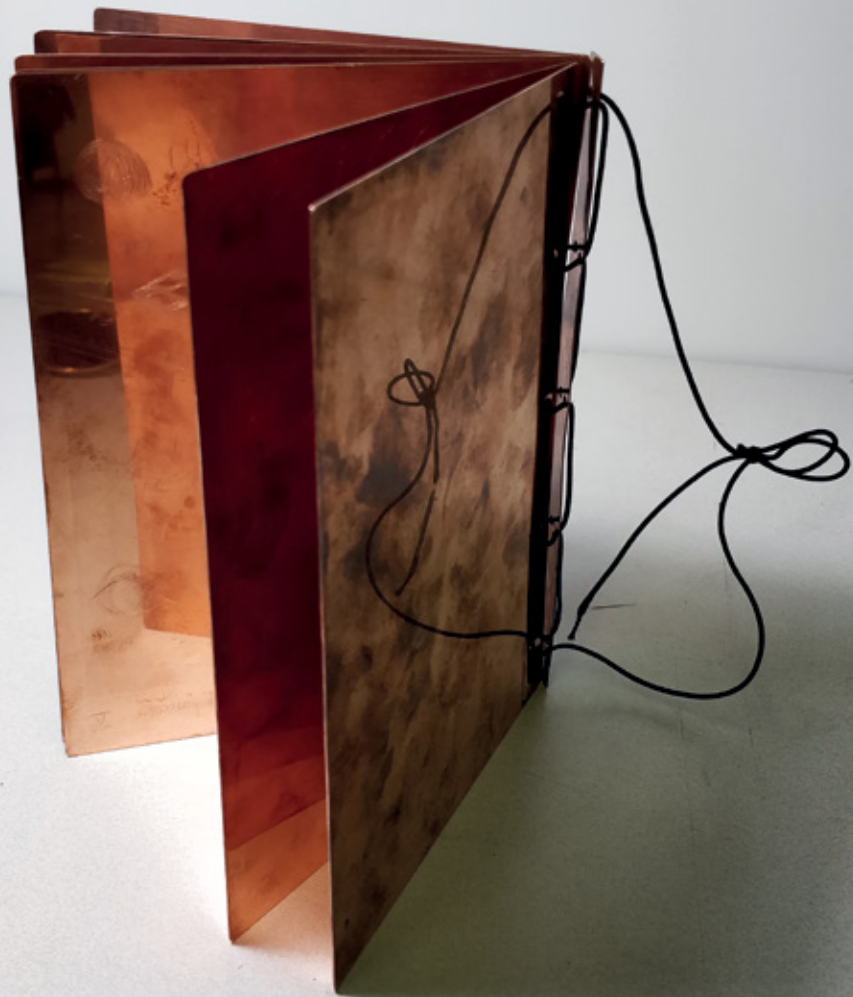
s. 4–8
Emma Peura 2017–2018. *Kuparivirsut*.
Kuivaneula ja performanssi. Vedosten koko á 19,5 x 30,5 cm

s. 9–10
Emma Peura 2018. *Muistikirja* sekä yksi sen sivuista.
Kuivaneula ja performanssi. Yhden sivun koko 12 x 16 cm

2. ALLAS (2017)

kollagrafia, kuivaneula
116 x 194 cm

Korvanen & Vuotso

Yrjö Teeriahon teos *Muuttuva Sompio* on ollut tärkeänä tietolähteenäni tutkiessani Lokan altaan historiaa. Se toimi myös referenssinä ja karttalähteenä työstäessäni teostani *Allas*.¹

Lapissa, Luirjoen yläjuoksulla Sodankylässä, maiseman peittää valtava vesialue. Ennen sen paikalla oli soita ja metsää, kyliä ja koteja. Kun Lokan tekojärvi, allas, kuten paikalliset sitä kutsuvat, rakennettiin vuonna 1967 säätelemään Kemijoen voimalaitosten vesimäärää, saivat ihmiset ja luonto väistyä sen alta. Talot myytiin tai pakkolunastettiin ja poltettiin. Puut, suot, pellot, porolaitumet ja muistot jäivät veden alle. Allasevakoja on kuutisensataa. Kokonaan Lokan tekoaltaan alle jäivät Kurujärven ja Yli-Luiron saamelaiskylät, Korvasen ja Rieston kylät sekä myös osia Lokan ja Mutenian kylistä.

Joulukuussa 1952 eduskunta hyväksyi niin sanotun Kemijoki-lain jolla luovutettiin kaikki oikeudet Kemijoen vesivoimaan myöhemmin perustettavalle Kemijoki Oy:lle. Vuonna 1954 valtio laati pääministeri Urho Kekkosen (1900–1986) johdolla periaatepäätöksen valtiojohtoisen Kemijoki Oyn:n perustamisesta. (...) Tarkoituksena oli varastoida kevättulvavesiä ja juoksuttaa vettä Kemijoen voimalaistoisten tarpeisiin. Sodan jälkeen omin käsin rakennetut talot poltettiin nyt tekoaltaan tieltä.²

Vuotso on Suomen Lapin eteläisin saamelaiskylä ja se sijaitsee Sodankylässä. Matkustin tapaamaan saamelaisia sukulaisiani Vuotsoon pääsiäisenä 2017 työstäessäni teosta *Allas*. Tämä oli ensitapaamiseni heidän kanssaan. Ukin pikkuserkku Tuula-Maija esitteli minut perheelleen ja sisaruksilleen. Tuula-

Maijan suku oli asettunut Vuotsoon jo ennen altaan tuloa. Kävin Tuula-Maijan kanssa Ivalossa, ja Inarissa saamelaimuseo Siidassa. Kuulin tarinoita sukulaisistani, ja reissun avulla ymmärsin taas selkeämmin omaa sukupuutani. Ukkinen Paulin tarina on koskettava. Hän oli saamelainen avioton lapsi, jonka Sompion sukulaiset olivat ottaneet omiensa lisäksi hoitaakseen.

Ukkinen ja hänet kasvattaneet sukulaiseni asuivat Sompiossa Korvasen kylässä. Tämä kylä sekä moni muu muodostavat tänä päivänä Lokan altaan. Suurin osa allasevakoista muutettiin Vuotsoon, kun heidän vuonna 1967 oli jätettävä kotinsa poltettavaksi ja veden alle hukutettavaksi. Ensin Lokan polttivat saksalaiset ja sitten sen hukutti isänmaa.

Altaat ja tekojärven välinen vuonna 1981 valmistunut Vuotson kanava halkaisivat Lapin paliskunnan kahtia. Kulttuuri- ja kieliverkostot pirstaloituivat ja tuhoutuivat (...) Vuotson saamelaisten suurin trauma on edelleen Euroopan suurimpien tekojärvien vaikutus heidän elämäänsä. Moni kokee yhä olevansa koditon (...) Kemijoki Oy:n arkistot ovat salaisia – millä keinoin maat todella lunastettiin ihmisiltä?³

Monet allasevakoista muistelevat edelleen surullisena menetettyä kotiaan. Heillä on vuosikymmenienkin jälkeen edelleen juureton olo. Tunnistan tämän juurettomuuden kokemuksen myös itsessäni. tarinat ovat muodostuneet osaksi minua tavalla, jota on vaikea jäljittää.

Ukkinen kuoli joulukuussa 2014. Ukilla oli tapana kertoa tarinoita, juttuja ja sattumuksia elämänsä varrelta. Hän oli etevä tarinankertoja. En kuitenkaan muista hänen koskaan itse puhuneen saamelaisuudestaan.

¹ Teeriaho, Yrjö. *Muuttuva Sompio*. Ykin kartat Oy, Saarijärvi 2011

² Ranta & Kanninen 2019. *Vastatuuleen – Saamen kansan pakkosuomalaistamisesta*. S. 60, 65

³ Ranta & Kanninen 2019. *Vastatuuleen – Saamen kansan pakkosuomalaistamisesta*. S. 68–69

Hänet oli jo nuorena opetettu häpeämään sitä osaa identiteetistään. Kasvattiperheessä hänestä kyllä huolehdittiin, ja serkkutyötöt olivat hänelle siskoja. Sodan aikana, hiukan yli kymmenenvuotiaana hänet jätettiin evakkokyydistä jolloin hän pakeni Maria-mumminsa kanssa saksalaisia metsään. Myöhemmin Armas-veli löysi heidät ja he pääsivät yhdessä evakkoon Pohjanmaalle.

Näitä tarinoita on onneksi kerrottu minulle pienestä pitäen. Minulle Peurala on aina ollut olemassa. Tarinat sukulaisistani ovat minulle tärkeitä. Mitä vanhemmaksi olen varttunut, sitä enemmän tarinoiden taustoja minulle on valjennut. Tarinat ovat auttaneet minua ymmärtämään vanhempiani, sukulaisiani ja myös itseäni. Ukki aina sanoi, että minulla on hänen äitinsä kulmakarvat ja kielsi minua tekemästä niille mitään.

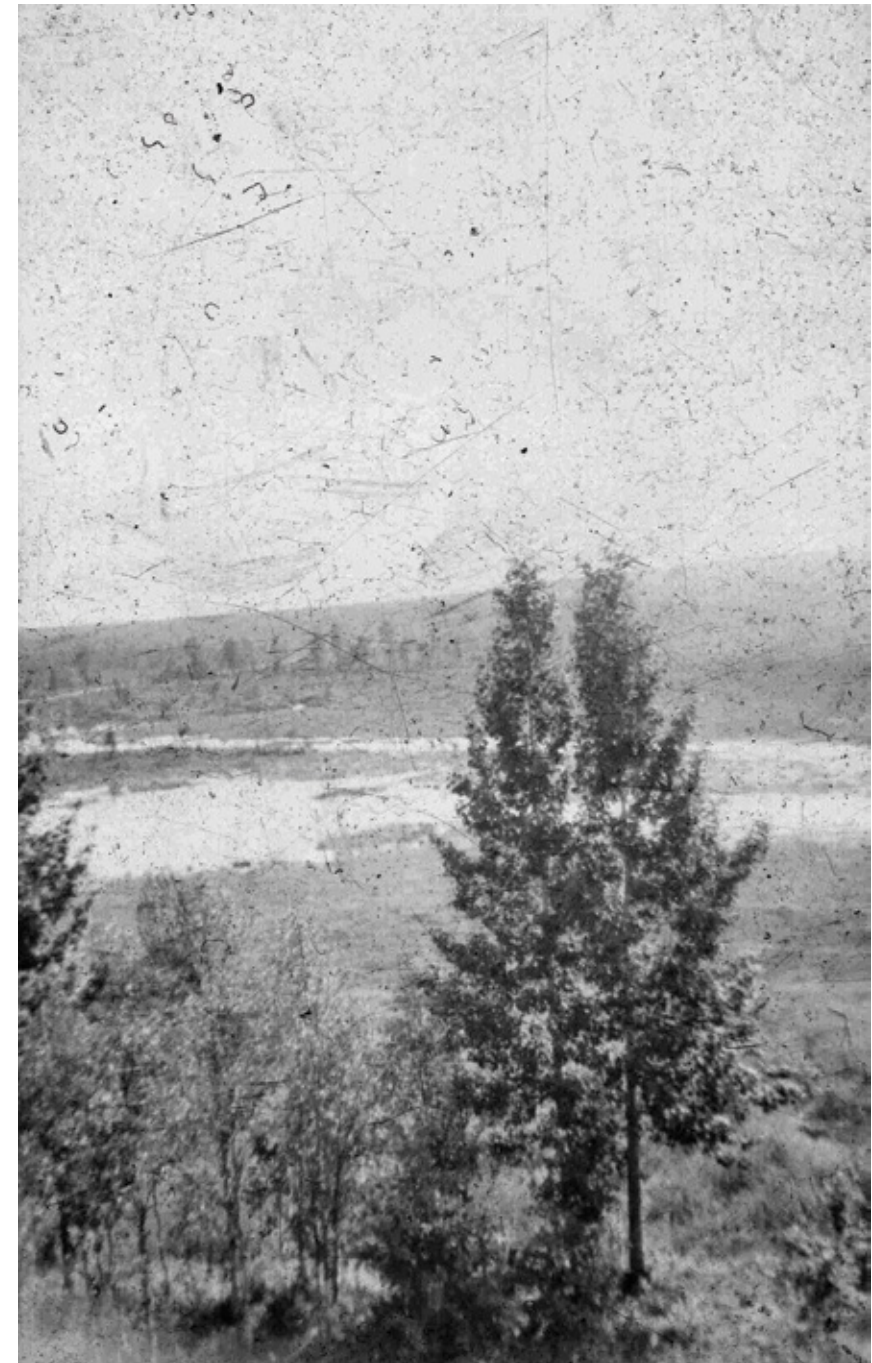
Itse olen suomalainen, mutta olen myös isäni puolelta saamelainen. Olen suomalainen, jolla on saamelaisia sukulaisia. Minulta usein kysytään, olenko jostain muualta kotoisin kuin Suomesta, koska en näytä

suomalaiselta. Joskus kysytään suoraan, olenko saamelainen.

Toisinaan minusta tuntuu, etten ole mistään kotoisin: muutimme paljon lapsuudessani. Sukuni on Lapista, mutta minä olen Kauhavalta. Mutta en minä sieltäkään ole kotoisin, ainakaan henkisesti. Passissakin lukee syntymäpaikkana Rovaniemi. Vanhempani olivat siellä vielä kirjoilla, kun synnyin Seinäjoella. Isoveli syntyi Rovaniemellä, pikkuveli Santahaminassa. Ukki syntyi Sodankylässä, ja jäi lapsena orvoksi.

Ote työpäiväkirjastani 2018

Taide on minulle väline, jolla pyrin ymmärtämään itseäni sekä maailmaa, jossa elän. Siksi tartuin tähän aiheeseen taitteessani. Haluan teoksillani myös osoittaa, miten historia toistaa itseään.

Altaat olisi voitu rakentaa minne tahansa. Ne kuitenkin päätettiin rakentaa Lappiin ja Saamenmaalle. Tässä kohdassa Suomen historiaa korostuu se, miten suomalaiset todella suhtautuvat "isänmaahansa": resurssina. Lapin luonto on suomalaisille tärkeää, kun puhutaan turismista ja kesälomamökkeilyistä ja laskettelusta. Koskematon luonto on silloin tärkeää, kun siitä voi hyötyä jotakin. Jos suomalainen hyötyy luonnosta enemmän muokkaamalla sen suureksi vesialtaaksi, suomalainen tekee sen.

Hakkuiden mukana katosivat ikivanhat metsät ja myös niiden oksilla kasvava poron elintärkeä talviruoka luppo. (...) Vanha saamelainen poronhoitomalli rappeutui. (...) Tekoaltaan nousuvesi irrotti mukanaan maa-aineksia ja synnytti kelluvia valesaaria. (...) Monet alueen lintulajit kuten kuukkelit, joutsenet, hanhet ja kurjet menettivät tärkeitä pesimäalueitaan.⁴

Altaiden alle jäi paljon peltoja ja erinomaisia hillamaita. Porot jatkoivat kulkemistaan vanhasta muistista kohti entisiä laidunmaitaan, ja ensimmäisten vuosien aikana satoja poroja hukkui tekoaltaisiin. (...) Kemijokihtiö kielsi julkisuudessa porojen hukkumiskuolemat, ja yhtiön edustajat yrittivät estää paikallisia kertomasta tilanteesta.

Entiset kuohuvat kosket ja voimakasvirtainen Kemijoki hiljentyivät vesivoimalaitosten myötä. Pian ei myöskään Kemijoen kuningaskala lohi päässyt nousemaan padotun Kemijoen pohjoisille kutualueille.⁵

Välinpitämättömyyden ja resurssien tuhailun ele oli myös se, että Suomen valtio ei myöntänyt tukea alueen kaikkien puiden kaatamiseksi. Vain parhaat kaadettiin. Sen sijaan, että tästä vihreästä kullasta olisi otettu kaikki hyöty, päätettiin koko alue vain täyttää vedellä, ajattelematta lainkaan mitä tästä seurasi: puut menivät nyt hukkaan. Altaan vesikin rehevöityi ja sinne istutetut kalat eivät aluksi pärjänneet altaassa, vaan kuolivat.⁶

Tärkeintä oli saada tehtyä altaat joilla säädellä Kemijoen pinnan korkeutta ja tehdä sähköä suomalaisille. Luonnosta ja sen asukkaista ei välitetty. Saamelaisessa kulttuurissa luonnosta otetaan vain sen verran mitä tarvitaan. Saamelainen ei myöskään koe omistavansa maata samalla tavalla kuin länsimaalainen suomalainen, sillä kukaan ei omista maata: maa on kaikkien.

Jokiyhtiön viestintäjohtaja (...) puhuu vesivoiman erikoisuudesta, sen luontoystävällisyydestä, unohtaen kokonaan, millaisia mullistuksia vesivoiman eteen on luonnossa tehty. (...) On väännetty aapoja ylösalaisin ja päästöt alapuolisissa vesistöissä ovat olleet suurimpia Suomessa mitattuja.

Edesvastuutonta välinpitämättömyyttä vesittäjät osoittivat jättämällä jokien Luiron, Kopsusjoen ja Riestojoen alapuoliset tukkikoivikot pystyyn ja raivaamatta. Saattaa vain arvalla miten suuresta vesivarastosta pelkästään Lokalla on kysymys, kun sinne hukkui silmänkantamattomat määrät täyskasvuisia metsiköitä. Ja päälle nousivat Euroopan suurimman yhtenäisen suon Posoaavan tuhatvuotiset rimmet ja kurkien kuolleet karkelot.⁷

*Ympäristö Vs luonto
Saamelaisille ympäristö on ympäristöä
Suomalaisille ympäristö on luontoa.
Luonto on hyödyke. Luonto on resurssi.
Ympäristö on vain ympäristö.
Kaikki se mikä meitä ympäröi, missä me eletään.*

Ote työpäiväkirjastani 25.10.2019⁸

4 Ranta & Kanninen. Vastatuuleen – Saamen kansan pakkosuomalaisistamisesta. S. 62, 64

5 Ranta & Kanninen. Vastatuuleen – Saamen kansan pakkosuomalaisistamisesta. S. 66–67

6 Hihnavaara 2006. Vesittäjät. Kertomuskokoelma. S. 28–29

7 Hihnavaara 2006. Vesittäjät. Kertomuskokoelma. S. 26, 28–29

8 Rannan ja Kannisen kirjan julkareissa Oodissa teologi Helga Westin sanoja mukailleen. Pe 25.10.19 klo 14

Altaiden rakentaminen on yksi linkki saamelaisten sortamisen tapahtumaketjussa, joka ei ole vielä kukaan katkenut. Myös metsien tuhoaminen on Suomessa edelleen arkipäivää. Metsiä hakataan kestävämmällä tavalla, ajatellen vain tuottoja, välittämättä siitä, toipuuko metsä avohakkuista koskaan.

Suomessa vallitsee altavastajuuden narratiivi: olemme pieni, pippurinen kansa joka päihitti venäläiset. Tähän kaanoniin on vaikea soveltaa historian toista puolta, jossa suomalainen on sortaja ja Suomi kolonialistinen valtio. Valtaväestö on paljolti vaiennut saamelaisista. Minä en muista kertaakaan kuulleen saamelaisista puhuttavan koko peruskoulun aikana. Muistan ainoastaan maininnan Usko Kempin kappaleessa Kilpisjärven mahtava Saana, jota laulettiin ala-asteella. Sanat menevät näin:

*Lappalainen, suopunkipaimen
Rinteelle nuotion tehnyt on.
Tokka satapäisenä tolvaa
sääskien piiviä pakohon.*

Minä ajattelin, että laulussa puhutaan Lapissa asuvista ihmisistä. En tiennyt mitä "lappalainen" tarkoittaa. Vielä laulun syntyäikoina 70-luvun alussa sanalla oli yleiskielessä erilainen merkitys, mutta nykyään tiedän sen olevan loukkaava. Minulle oli kerrottu, että ukki on "puoliksi saamelainen", mutta en tiennyt mitä se tarkoittaa. Olen vasta aikuisiällä selvittänyt kaiken mitä omasta alkuperäiskansastamme (ja samalla omasta sukhistoriastani) tiedän, omatoimisesti.

Suomen koulutusjärjestelmä ei ole tähän verorahoja tuhlannut. Oma tietämättömyyteni hävettää. Olen pohtinut paljon, mistä tämä tietämättömyys on johtunut. Miksi en ole ollut enemmän asialla? Miksi en ole oppinut ja selvittänyt näitä asioita jo vuosia sitten? Ei sen pitäisi olla ala-asteikäisen saati edes lukiolaisen omalla vastuulla, miten perusteellisesti opiskelee oman maansa historiaa. Yhteiskunnan velvollisuus on sisällyttää nämä asiat yleissivistävän peruskoulun opetussuunnitelmaan ja median tulisi käsitellä aihepiiriä aktiivisesti.

Olin nelisen vuotta sitten töissä Helsingin Taidehallissa. Tehtäväni oli valvoa näyttelysaleja ja teoksia, sekä vastata näyttelyvieraiden kysymyksiin näyttelyistä ja teoksista. Käynnissä oli Viimeinen Taitelijat -näyttely, jossa oli mukana saamelaisista taitelijoista koostuva taiteilijaryhmä Suohpanterror. Eräässä julisteessa oli Edvard Munchin Huuto -maalaukseen muokattu verkkoaita ja kieltokyltti jossa luki: "Kaivosalue. Asiatonilta pääsy kielletty".

Huutavalla hahmolla oli neljäntuulenlakki päässä. Asiakkaat pohtivat julisteen liittyvän kaivosten rakentamiseen saamelaisalueelle ja luonnon tuhoamiseen. Itse olin ajatellut julisteen tarkoittavan, että ehkä saamelaisilla ei ole tarpeeksi töitä kaivoksilla. Minulla ei ollut aavistustakaan, millaisia vastoinkäymisiä saamelaisilla todellisuudessa oli. Miten voi olla mahdollista nykypäivän Suomessa, että nuorella ei ole minkäänlaista käsitystä siitä, miten olemme kohdelleet saamelaisia? Moni ei edes tiedä, keitä saamelaiset ovat.

Kuvat:

s. 11–12

Emma Peura 2017. *Allas*. Kollagrafia, kuivaneula. 116 x 194 cm. Kuva: Petri Summanen

s. 13

Emma Peura 2017. *Allas*. Näyttelystä Suomi 100: Kriittinen kartta, Exhibition Laboratory, Helsinki 24.11.–14.12.2017. Äänisuihku näkyvillä kuvan yläaidassa.

s. 15

Pauli-ukki ja Anneli Jaakonmäki os. Koski, jonka luona Peuran perhe oli evakossa Kannuksessa. Kuvassa Anneli on käymässä kylässä Lokassa 50-luvulla. Kuva: Armas Peura

s. 16

Kuva on otettu 50-luvulla Vuollosselän kylässä, koilliseen Peuralasta. Paikka on sama kuin edellisessä kuvassa mutta kuva otettu eri päivänä. Karttasana Peurajänkä on jänkä etualalla, jossa on lunta. Kuvassa vasemmalla on etelä ja siellä päin on Plettämäjoen silta ja Peurala. Kuva: Armas Peura.

s. 18

Armas-setä nuorena miehenä. Kuva perhealbumista. Kuvaaja tuntematon.

s. 19

Suohpanterror 2014. Skrik. Juliste. Kuva: Suohpanterror. https://suohpanterror.com/?page_id=558 [lainattu 12.2.2020 klo 16:00]

3. ENSIMMÄINEN MATKA LOKKAAN

14.–21.10.2018

Tee suunnitelma mutta älä sure jos se ei toteudukaan, sillä se ei tule toteutumaan kuten tahdot. Prosessi aina vie johonkin toiseen suuntaan kuin on kuvitellut menevänsä. Mähän haluan vasta paikan päällä tajuta, mitä olen sinne tullut tekemään.

*Ote työpäiväkirjastani 8.10.2018
Studiovisiitti: Maija Albrecht*

Lokakuun puolivälissä 2018 matkustin Lokkaan keräämään ja tekemään opinnäytetyön taiteelliseen osaan materiaalia. Otin mukaani kuparilevyjä. Osaan ajattelin tehdä jälkiä paikan päällä ja osan jättää maastoon talveksi ja hakea keväällä pois. Keväällä selviäisi, millaista informaatiota kuparilevyihin on metsästä tarttunut, jos on ollenkaan. Mukanani oli myös rakentamani pieni kirja, jonka sivut ovat kuparilevyjä. Kirjojen sivuille piirsin kuivaneulapiikillä reissun ajan. Ajatuksenani oli vedostaa reissun jälkeen levyt paperille ja sitoa näistä vedoksista kirja. Kuparinen kirja sekä siitä vedostettu paperinen kirja tulisivat molemmat esille näyttelyyn.

Hanke on suunnattu kaikille suomen kansalaisille ja heille keitä kiinnostavat ihmisoikeudet ja luonnonsuojelu. Hanke on suunnattu etenkin niille suomalaisille, jotka eivät ehkä ole kuulleet Lokan altaan tarinaa tai se on jäänyt heiltä unholaan. Se on suunnattu kaikille, jotka välittävät maamme luonnosta ja siitä, miten todella kohtelemme metsiämme. Se on suunnattu suomalaisille, jotka eivät ole perehtyneet meidän ja koko Euroopan ainoaan alkuperäiskansaansa, saamelaisiin.

Hanke on suunnattu saamelaisille puolustamaan heidän asemaansa maassamme. Viimeisimpänä, muttei vähäisimpänä, hanke on suunnattu ylemmille tasoille, päättäjille, poliitikoille, huomautuksena siitä, miten Suomi on kohdellut alkuperäiskansaansa ennen, ja miten Suomi kohtelee heitä edelleen.

Pyrin projektillani huomauttamaan, miten historia toistaa itseään: miten toistuvasti luonto ja siitä elävät ihmiset joutuvat väistymään syrjään kehityksen nimissä.

Ote työpäiväkirjastani 22.1.2019

Otin Lokan reissulle mukaani myös piirtimiä, barenin, erilaisia papereita, painoväriä ja pienen telan. Mukanani oli myös hydrophone-mikki, jolla voin nauhoittaa vedenalaista ääntä. Näillä tarvikkeilla tulisin työskentelemään altaalla. Paikan päällä sitten selviäisi, mihin välineeseen tartun. Minulla on ajatus siitä, että paikka kertoo minulle, mitä minun tulee tehdä. Siksi en halua suunnitella tekemisiäni millintarkasti etukäteen.

Työskentelytapani on eräänlainen historian tai menneisyyden tutkiminen taiteen keinoin. Valmiin teoksen taustalla oleva prosessi saa näkyä. Työskentelytavoissani on performatiivisia piirteitä, mutta en koe tekeväni kuitenkaan performanssitaidetta. Tein teoskokonaisuuden matkani tuottamasta aineistosta.

Tutkiskelusta

We all. Yes, we all, we Sámi too: We Sámi are diverse... Some of us speak some Sámi, in some families the kids haven't learned Sámi during one or more generations. Some have studied the language in adulthood and started to speak it with their kids too. Some can talk many other languages, but not the language of their parents or ancestors. We Sámi are diverse, but we have also some common history, history of oppression and assimilation, which can be seen in all these diversities... Sáminess cannot be measured with one or two indicators.⁹

Törmäsin Hanna Guttormin tekstiin Lea Kantosen vetämässä alkuperäiskansojen tutkimuksen ja

⁹ Guttorm 2018. Flying Beyond: Diverse Sáminesses and Bel(om)ing Sámi. S.52

taiteellisen tutkimuksen lukupiirissä. En ollut koskaan aikaisemmin lukenut autoetnografista tekstiä. Se oli minulle vaikeaa. Jokin tekstissä kuitenkin resonoi, ja teksti jäi minulle mieleen. Olen moneen otteeseen huomannut ajattelevani tätä tekstiä. Suomalaisena en täysin voi samaistua Guttormin kasvukipuihin joita hän on kokenut saamelaisuudestaan. Kuitenkin tekstissä läsnäoleva juurettomuus ja kaipaus ovat tunteita, joihin samaistun.

Guttorm tutkii alkuperäiskansaa itsetutkiskelun kautta. Hän on itse tutkimuksensa kohde, tutkimisen toteuttaja sekä tutkimuksensa materiaali. Autoetnografisen tekstin kautta tulkitseen hänen tuskaillevan, miten vaikeaa on tutkia ja puhua alkuperäiskansasta, vaikka kuuluisikin itse siihen kansaan. Hän myös puhuu isästään pohtivaan ja kaipaavaan sävyyn. Hän kuvailee saamelaisuuden moninaisuutta oman "identiteettikiirinsä" kautta.

”Autoetnografisessa tutkimuksessa tutkijan ääni vuorottelee sosiaalisen ja kulttuurisen näkökulman kanssa. Avaamalla sisäisen maailmansa tutkija paljastaa haavoittuvan minänsä. Kertomisen ruumillisuus, tunteiden läsnäolo ja dialogisuus ovat autoetnografisessa kirjoittamisessa keskeisiä.”¹⁰

Tekstin tematiikan hapuilu, etsiminen ja fragmentaarisuus ja myös eräänlainen prosessimaisuus koskettavat minua. Teksti on eräänlainen esseemuotoinen (suku)tutkimus. Tuntuu, että itsekin olen tekemässä jotakin samankaltaista. Tunnistan autoetnografisessa lähestymistavassa elementtejä, joita käytän itse työskentelyssäni.

Autoetnografia metodina on sekä prosessi että lopputulos.¹¹ Teksti ei yritä olla valmis – aivan kuten ihmisenkään ei ole koskaan valmis. Teksti jättää tulkinnan vastuun lukijalle, minkä Guttorm sanoo tekstissään myös suoraan. Lukija saa itse päättää, mitä teksti hänelle merkitsee. Näen tässä ja taiteellisen työskentelyn prosessissani paljon samaa. Nostan esiin asioita, jotka ovat minulle tärkeitä ja lähellä minua. Tutkin niitä oman itseni kautta, mutta haluan jättää ”loppuratkaisun” auki, sillä niitä ratkaisuja voi olla useita oikeita.

Työstäessäni opinnäytetyötäni olen tutkinut itseäni ja ymmärtänyt, miten etuoikeutettu olen. Itsensä toteuttaminen – mitä taiteen kautta teen – on ihmisoikeus, jota meillä kaikilla ei ole. Myös oman kulttuurin toteuttaminen on ihmisoikeus. Ihmisellä on oikeus omaan äidinkieleensä. Saamelaisien ihmisoikeuksia on loukattu monin tavoin. Tämä asia näkyy myös Guttormin tekstissä.

¹⁰ <https://www.xip.fi/tutkija/0406.htm> [lainattu 13.2.2020 klo 15:00]

¹¹ <http://www.qualitative-research.net/index.php/fqs/article/view/1589> [lainattu 5.2.2020 klo 14:08]

”Olemme tämän asian äärellä, jaamme tämän kokemuksen, tutkimme yhdessä tätä ilmiötä.” Saamelaiselle Hannalle ja suomalaiselle Lealle itsestään selvää että he yhdessä tutkivat alkuperäiskansoja. Riippuuko tilanteesta ja henkilöistä, miten tämä paikantuminen sujuu. Jokaisella meistä on ainutlaatuinen tilaatio mitä kautta katsotaan maailmaa.

Ote työpäiväkirjastani 18.9.2019

Miten sitten puhua alkuperäiskansoista, jos ei itse ole osa alkuperäiskansaa? Artikkelissaan Careful Partial Participant – jonka olen vapaasti suomentanut ”hienotunteiseksi osallisuudeksi” – saamelaiset tutkijat Brattland, Kramvig ja Verra kuvaavat kehittämänsä pedagogista metodia, tutkimuksellisia ja kokemuksellisia työpajoja, jotka tarjoavat ei-alkuperäiskansalaisille välineitä kokea osallisuutta sen elämän ja kulttuurin kanssa, mitä tutkivat.¹²

Vuotson reissullani pohdin ääneen, miten uskaltaisin käyttää näitä tarinoita, kun suurin osa tarinoiden henkilöistä ovat jo kuolleet eivätkä siis voi itse vaikuttaa siihen, miten heidän tarinoitaan käytän. En voi enää pyytää heiltä lupaa. Vuotsolainen sukulaiseni Tuula-Maija oli kuitenkin eri mieltä: ”Nehän ovat myös sinun tarinoitasi.”

Lisäksi Tuula-Maija käski minua muistamaan, että minunkin suonissani virtaa saamelaisveri. Tämä käynnisti minussa monitasoisen prosessin, joka ei varsinaisesti helpottanut omaa käsitystäni identiteetistäni tai kokemuksestani välitilassa olemisesta. Muistutus oli kuitenkin merkityksellinen. Sen kautta koin, että minulla on oikeus ja tavallaan velvollisuuskkin kuunnella itseäni ja tutkia näitä asioita.

¹² Brattland, Kramvig & Verran 2018. Doing indigenous methodologies: Towards a practice of the “careful partial participant”. “For many, the ethic of “data-gathering” as well as writing are utterly important, as many scholars are working in communities they see themselves as part of. How to “participate with care” are not only part of the methodological questions but in addition part of what fuels the possibility as well as resistance within our own writing. We argue that we need to address participatory ethnographic writing that takes seriously what Marilyn Strathern proposes as ‘the ethnographic moment’ (Strathern, 1999)”. S.2.

Kuvat:

s. 21
Petteri-setä (vas.) opastaa minua ja isääni Ilkkaa Peuralassa lokakuussa 2018. Kuva: Mikko Peura

s. 22
Altaan vettä autosta kuvattuna Lokan kylän kohdalla lokakuussa 2018.

s. 23
Yksi Peuralan taloista toimii nykyään jonkun kesämökkinä lähellä allasta. Lokakuussa 2018.

s. 24
Minä ja isä Peuralassa lokakuussa 2018.
Kuva: Mikko Peura

s. 25
Talon jäänteet Peuralassa lokakuussa 2018.
Kuva: Mikko Peura

s. 26
Minä raaputtamassa talon jäänteitä *Matkapäiväkirjaan* lokakuussa 2018. Kuva: Mikko Peura

s. 26
Isä Peuralassa Lokassa lokakuussa 2018.
Kuva: Mikko Peura

s. 27–28
Kenttäsiirkelin ruostunut moottori, josta kasvaa puu. Lokassa lokakuussa 2018.

s. 31
Isän kanssa ylittämässä Pieltämäjokea Lokassa lokakuussa 2018.

s. 32
Paulin puu. Peuralassa Lokassa lokakuussa 2018

s. 33–34
Minä raaputtamassa Paulin puuta *Matkapäiväkirjaan*. Isä ja setä seuraavat vierestä. Lokassa lokakuussa 2018.
Kuva: Mikko Peura

s. 35–36
Veljekset Peuralassa lokakuussa 2018.
Kuva: Mikko Peura

*Mikä on taidetta ja mikä on elämää?
Onko niiden välillä joku rajapinta? Nyt
teen taidetta, nyt vain elän, nyt se mitä
elämässäni teen on taiteen materiaalia.
Oliko se 2018 Lokan reissu taidetta ja
2019 reissu pelkkä reissu?*

Ote työpäiväkirjastani 11.8.2019

4. KUVAN KEVÄT 2019

4.5.–2.6.2019

Allas: Peurala
Muistoja Sompiosta
Matkapäiväkirja (kuparikirja)
Matkapäiväkirja: sivut I-IV, V-VIII, IX-XII, XIII-XVI

Lokan-matkan tuloksena syntynyt teoskokonaisuuteni oli esillä Exhibition Laboratory B:ssä eli lisätilassa. Tila oli näyttelytilaksi muutettu toimistotila viidennessä kerroksessa Exhibition Laboratoryn viereisessä rapussa. Kokoushuoneet oli muutettu pieniksi gallerioiksi. Vaikka tila oli matala, mielestäni tila toimi hyvin monelle teokselle mukaanlukien omani, koska huoneita oli niin paljon. Kaikki teokset eivät siis olleet yhdessä suuressa tilassa nähtävinä kerrallaan, vaan näyttely koostui ikään kuin useasta, pienemmästä näyttelystä.

Jaoin näyttelytilan Vilma Määttäsen kanssa. Koen, että teoksemme sopivat hyvin yhteen ja tilan jakaminen oli luontevaa. Sain pitkän pätkän seinää *Matkapäiväkirja* -teoksen tauluille kuten olin toivonutkin, sekä lattiatileaa *Allas: Peurala* -teokselle. Tilan muovimatto peitettiin neutraalin harmaalla messumatolla, joka myös hiukan vähensi kaikua huoneessa. Tämä oli tärkeää ääniteoksen kannalta. Tilaan tuli luonnonvalo kahdesta suunnasta, minkä lisäksi suunnittelimme galleriavalaisuksen yhdessä työmestari Hessu Walleniuksen kanssa. Ääniteoksen asensivat Exhibition Laboratoryn työmestarit.

Tänään sain Kuvan kevään ripustuksen valmiiksi klo 01:00.
Viimeiset 1,5 h kirjoitin lyijykynällä seinään Matkapäiväkirjan käännöstekstiä.
Tiivistin petrimaljan silikonilla ja asetin senkin jo kartan päälle, vaikka kuivumisaika on 24 tuntia. Se ei kuitenkaan vuotanut matkalla galleriaan eikä niinä tunteina kun viimeistelin ripustusta. Millä todennäköisyydellä se alkaa yön aikana vuotaa ja pilaa kartan? Väsynyt mieleni sanoo: erittäin suurella todennäköisyydellä. Järki koettaa rauhoitella että kyllä se siellä pärjää.

Kun on kuukausitolkulla miettinyt ja huolehtinut ja ehkä jopa hieman murehtinut niin sitä on vaikeaa lopettaa kun on saanut kaiken valmiiksi. Tuokin oli vaikeaa kirjoittaa. Minä sain kaiken valmiiksi. Se on nyt valmis.

Ote työpäiväkirjastani 30.4.2019

Teoskokonaisuus muodostui teoksistani *Allas: Peurala*, *Matkapäiväkirja* sekä *Muistoja Sompiosta*, jonka äänitys tehtiin paria vuotta ennen näyttelyn muita teoksia. Seuraavassa esittelen teoksia lähemmin.

Kuvat:

s. 37

Emma Peura 2019. Yleiskuva näyttelystä, Kuvan Kevät 2019.

s. 38, 40

Emma Peura 2019. Kuvia teoksesta *Allas: Peurala*. Petrimalja kartan päällä.

Allas: Peurala (2017–2019)

kollagrafia ja kuivaneula gampille, harso, petrimalja, Lokan altaan vesi, kivi Peuralan talon perustuksista Lokasta kartan koko n. 120 x 200 cm

Teoskokonaisuuden keskeisimpänä osana pidän teosta *Allas: Peurala*. Se on suuri kartta, grafiikan vedos joka esittää Lokan tekojärveä sellaisena, kuin minä sen koen. Karttaan olen merkinnyt vanhoja karttoja tutkimalla mahdollisimman tarkasti kaikki kylät ja paikat jotka jäivät altaan alle. Kartta on vedostettu japanilaiselle gampi-paperille, joka on hyvin ohutta, mutta samalla hyvin kestäväää painopaperia. Lämpikuultava lämminsävyinen paperi on arvokasta ja valossakin hohtaa kuin kulta. Näistä syistä olen aina kokenut gampin jotenkin uhkaavana: se on niin kaunis paperi, teos jo itsessään, ettei sitä halua tuhjata mihinkään turhaan. Eräänä päivänä kuitenkin tajusin, miten turhaa tällainen virheiden pelkääminen on. Ei ole tuhlaamista, että yrittää, testaa jotakin, kokeilee ja oppii. Niinpä sitten lopulta leikkasin kolme metriä gampia ja yhdessä työmestari Erja Huovilan kanssa vedostimme karttani sille. Prosessi opetti minut näkemään, että gampi on teokseni aiheen arvoinen paperi.

Onhan tämä nyt ihan nurinkurista, miten oon säästellyt näitä 11€/m gampipapereita jo useamman vuoden kun oon pelännyt että pilaan ne, ja nyt käytännössä tuun vedostaman niihin matkapäiväkirjan kuvia joihin mulla ei oo ollu kontrollia lähes ollenkaan.

Ote työpäiväkirjastani 16.1.2019

Vedostetun kartan leikkasin osiin, pienemmiksi ruuduiksi, jotka liimasin vehnätkkelysliimalla puuvillaiselle sideharsokankaalle. Kun kartta oli liimattu harsolle, ompelin osat yhteen.

Pohjakankaaksi valitsin sideharson, koska halusin tuoda teokseen haavan ajatuksen. Lokan allas on kuin suuri haava Lapin luonnossa, joka ei parane koskaan. Se vuotaa vuotamistaan sukupolvesta toiseen. Kartan leikkelyn ansiosta sen saa taiteltua kokoon. Halusin, että teoksen muoto on sama kuin

maastokartalla, jonka siten voisi periaatteessa ottaa mukaan reissulle Lokkaan. Herkkä teos ei tietenkään luonnon sääolosuhteita kestäisi. Minulle oli kuitenkin tärkeää kuljettaa tätä ajatusta mukana: tämä paikka oli olemassa ja siitä olisi olemassa maastokartta, jossa olisi nämä altaan alle jääneet kylät mainittuina, jos Sompion erämaata ei olisi hukutettu. Kartan, jota teokseni esittää, sijaan nykypäivän maastokartassa on vain suuri sininen läiskä, jossa voi kalastaa.

Näyttelytilassa asetin kartan pöydälle siten, että kartta osittain roikkui yli pöydän molemmista päistä. Pöytänä toimi oma puinen ruokapöytäni, josta olin hionut ruman, kiiltävän ruskean maalipinnan pois. Kartan tukena pöydän päällä oli myös olutpahvia, sillä alue kartasta jonka halusin jäävän pöydälle, oli suurempi kuin itse pöytä, vaikka se jatkettava pöytä onkin. Halusin käyttää nimenomaan omaa ruokapöytäni, sillä koen sen yhdistävän omalla hienovaraisella tavallaan teoksen osana olleen ääniteoksen karttaan. Juuri ruokapöydän ääressä isäni on kertonut meille lapsille niitä tarinoita, joita hän kertoo minulle ääniteoksessa *Muistoja Sompioista*. Ja monet muistot joita hän kertoi ukistani, sijoituivat isän lapsuudenkodin keittiöön Varvikossa. Varvikko on pieni kylä Sallan kunnassa. Siellä miehet pelasivat korttia keittiön pöydän ääressä, polttivat tupakkaa ja muistelivat nuoruuttaan. Tämä kuva on painunut mieleeni kuin maalaus. *Muistoja Sompioista* -teoksessa isä ei kuvaile tätä tilannetta, mutta se näkyy mielessäni kun kuuntelen teosta. Tämä mielenmaalaus on opinnäytetyössäni mukana ruokapöydän muodossa. Minulle itselleni tällaiset pienet seikat ovat tärkeitä, mutta katsojan ei tarvitse tietää näitä. Teoksen voi ”ymmärtää”, kokea, ilman ruokapöytä-mielikuvaakin. Katsojat saavat luoda myös omia mielikuviaan.

Kartan päälle asetin petrimaljan, jossa on altaan vettä. Keräsin sitä pulloon lokakuun 2018 reissulla. En silloin vielä tiennyt mitä vedellä teen, mutta tuntui tärkeältä ottaa sitä mukaani materiaaliksi – vesi kun oli muka niin paljon tärkeämpää kuin kaikki ne sen alle jääneet kylät, metsät ja suot. Laitoin vettä petrimaljaan, jonka tiivistin siikonitiivisteellä. Asetin petrimaljan kartalle siihen kirjoittamani Peurala -tekstin päälle osoittamaan, missä sukulaiseni asuivat. Teoksessa tätä paikkaa siis tarkastellaan altaan veden läpi. Petrimalja kuvastaa sitä, miten allasevakot näkevät altaan: vesiastian.

Näyttelyn aikana petrimalja seilasi pitkin karttaa. Näyttelyvieraat olivat kokeneet, että teos on interaktiivinen ja siihen sai koskea, käyttää maljaa kuin suurennuslasia. Näin ei ollut, mutta ei se minua haitannut. Se, että näyttelyvieraat ovat kokeneet teokseen tarkoittaa, että teos on kiinnostanut heitä. En myöskään halunnut teettää kieltokylttejä teoksen yhteyteen, sillä minulle sellaiset kyltit ovat aina olleet häiritseviä. Vaikka jokin teos olisi ”vain” vaikkapa taulu seinällä, se on kuitenkin olemassa tilassa, ja se, millainen tila on, vaikuttaa teokseen. Jos teoksen yhteydessä on suuri punainen kieltokyltti, yleensä a4-paperille tulostettu ja jollain satunnaarisella fontilla kirjoitettu, se pilaa teosta ympäröivän tilan tai vähintäänkin häiritsee teoksen kokemista. En halunnut tällaista häiriötekijää teokseeni, joten hyväksyin jo ennen näyttelyn ripustusta että petrimalja tulee liikkumaan.

Kartan päällä oli myös kivi, joka on peräisin kivijalasta Peuralasta. Myös kivi kiinnosti näyttelyvieraita. Näyttelyvalvojille piirsin ohjeet, missä kohti karttaa kiven tulee olla ja missä maljan. Vahdit sitten siirtelivät niitä takaisin paikalleen sitä mukaa kuin näyttelyvieraat niihin koskivat.

Teoksen nimi on *Allas: Peurala*, koska se on samankaltainen vuoden 2017 *Allas* -teoksen kanssa. *Allas* on 300 g Hahnemühle-paperille vedostettu yhtenäinen kartta. Tavallaan tuntui oudolta nimetä teos samalla nimellä kahdesti, vaikka teokset ovatkin samasta painolaatasta vedostettu. Ne ovat silti omia, erillisiä itsenäisiä teoksiaan. *Allas: Peurala* -teoksessa halusin korostaa paikkaa missä ukki lapsena asui, sillä näyttelyn muut teokset liittyivät tähän paikkaan. *Matkapäiväkirja* kertoo reissusta Lokkaan 2018, *Muistoja Sompioista* kertoo ukin lapsuudesta Lokassa sodan aikaan ja sen jälkeen, ja *Allas: Peurala* näyttää, missä paikka oli ja mitä muuta sen vieressä oli silloin, kun se vielä oli. Käytin sitä varten samaa painolaatata kuin *Allas* -teoksessa, sillä en nähnyt syytä valmistaa uutta painolaatata jossa olisi sama informaatio kuin vuoden 2017 teoksessa.

Muistoja Sompioista (2017)

ääniteos
7min 8sek
kertoja: Ilkka Peura
editio 1/5 + ap

Muistoja Sompioista on ääniteos, jonka narratoi isäni Ilkka Peura. Hän kertoo neljä juttua ukkini lapsuudesta Peuralassa Korvasen kylän perällä Sompiossa, aikana ennen allasta. Ääniteoksen tarinat ovat nimeltään *Pomminpurkujuttu*, *Muistelus ohran jauhamisesta*, *Evakkoon lähtö*, sekä *Riekon lihotus*. Ääniteoksen pituus on 7 minuuttia ja 8 sekuntia. Näyttelyissä Suomi 100: Kriittinen kartta (2017), Kuvan Kevät (2019), XXIV Mäntän kuvataideviikot (2019) sekä *Antaa matkan piirtää* (2019), se on aina esitetty kattoon ripustetun äänisuihkun kautta. En ole käyttänyt kuulokkeita teoksen esittämiseen, koska kuulokkeet häiritsevät teoskokonaisuuden visuaalista ilmettä.

Eräänä päivänä siis soitin isälleni Kauhavalle ja kysyin, josko hän suostuisi tekemään kanssani ääniteoksen. Teos tehtiin alun perin 2017 Suomi 100: Kriittinen kartta -näyttelyyn. Näyttelyn aikataulun vuoksi en ehtinyt matkustaa Kauhavalle äänittämään isän puhetta, joten pyysin häntä äänittämään jutut itse tietokoneellaan. Annoin hänelle vapaat kädet valita, millaisia juttuja hän kertoisi. Hän äänitti jutut muutamaa otteeseen. Kuuntelin ne ja annoin palautetta, sekä ohjasin, miten ne voisi esittää ja äänittää paremmin. En kuitenkaan halunnut ohjata isää liikaa. Jutuissa kertojanääni ja rooli vaihtelevat. Joissakin jutuissa isä puhuu kuin suoraan minulle, ja

joissakin hän puhuu ukin suulla. Tämä johtuu siitä, että osa jutuista perustuu Armaksen, ukkini veljen, kirjoittamiin kirjeisiin ja osa muistiin. Näyttelyvieraiden mielestä Project Roomissa ääniteosta oli hieman hämmentävää kuunnella, sillä ei voinut olla varma, kenelle kertoja puhuu. Toki siinä on pientä ristiriitaa. Tämä ei kuitenkaan häirinnyt minua. Minulle ei teoksen tekohelellä ollut merkitystä, kenelle kertoja puhuu. Tärkeintä oli tarinoiden sisältö ja se, että tarinoista tehdään äänitellenne. Palautetta sulateltuani totesin, että haastattelumuotoinen äänite olisi myös ollut ehdottomasti mielenkiintoinen ja toimiva ääniteoksen muoto. Tulen ilman muuta jonain päivänä toteuttamaan myös keskustelupohjaisen ääniteoksen jonkin sukulaiseni kanssa.

Opinnäytetyötä tehdessäni koin, että vuoden 2017 *Muistoja Sompioista* on kokonaisuudelle riittävä ja toimiva ääniteos. Se tukisi opinnäytetyön sisältöä, sillä se on yksi kerronnan muoto. Kaikki teokset ja esineet opinnäytetyössäni ovat erilaisia kerronnan muotoja.

Ääniteos kuunneltavissa tähän opinnäytteen liitetystä muistitikusta.

Matkapäiväkirja (2019)

Matkapäiväkirja

kupari

painoväri

kuminauha

alkydilakka

kuparisivun koko á 12 x 16 cm

kehystetyt teokset:

Matkapäiväkirja: Sivut I-IV

Matkapäiväkirja: Sivut V-VIII

Matkapäiväkirja: Sivut IX-XII

Matkapäiväkirja: Sivut XIII-XVI

kuivaneula gampille, chine-collé
à 108 x 79 cm

Matkapäiväkirja -teos syntyi tekemästani matkasta Lokkaan lokakuussa 2018. *Matkapäiväkirja* on taiteellinen dokumentaatio tästä reissusta, jonka teimme yhdessä isäni, veljeni ja setäni kanssa. Tämä reissu ja sen pohjalta syntyneet työt ovat keskeinen osa opinnäyteprosessiani. *Allas* -teoksen olin tehnyt ilman, että olin käynyt koskaan Lokassa. *Allas* oli siten aloittanut tämän prosessin, mutta reissu syvensi sitä entisestään. Se oli ikään kuin katalyysaattori sille, miten lopulta toteutin opinnäytteeni. *Allas* -teosta varten tein paljon taustatyötä, matkoja ja haastatteluja. En ollut aikaisemmin tehnyt näin laajaa pohjatyötä teokselle. Olen aina työskennellyt intuitiivisesti, mutta nyt rinnalle nousi eräänlainen, itselleni uusi suunnitelmallisuus.

Halusin dokumentoida reissun ja olin kiinnostunut jäljen jättämisen tutkimisesta. Ensiaskelita tähän teemaan olin tehnyt Kuparivirsut ja Muistikirja -teoksissa. Nyt tein uudelleen kuparisen kirjan matkapäiväkirjaksi. Se toimi reissun dokumentointivälineenä. Otin matkalla myös kuvia ja videoita. Ne ovat kuitenkin prosessikuvia eivätkä varsinaisia teoksia. Näitä kuvia olen liittänyt opinnäytteeni kirjalliseen osaan. Olin jättänyt tarkoituksella kameran kotiin, ettei valokuvasta vahingossa muotoutuisi päädokumentointivälinettä. Veljeni Mikko oli kuitenkin tietämättäni pakannut kameransa mukaan, ja otti kuvia ja videoita reissusta muuten vain. Tämä osoittautui jälkeen päin hyväksi asiaksi, sillä näin sain dokumentaatiota työskentelyprosessistani Lokassa ja kykenin itse keskittymään kuparikirjaan raaputteluun.

Reissun jälkeen vedostin kuparikirjan sivuista koevedokset ensin Hahnemühlelle, joka on

syväpainotekniikalle tarkoitettua grafiikanpaperia. Sitten vedostin kunkin sivun erikseen gampille. Gampivedokset liimasin chine collé-tekniikalla isoille 300g Hahnemühlearkkeille. Numeroin sivut vedokseen ja kirjoitin vedosten alaosaan numeroidut tarinanpätkät reissusta avaamaan matkapäiväkirjan kuvia.

Osa sivuista oli piirretty havainnosta, osa oli kokeellisia matkapiirroksia. Itselleni kokeellinen matkapiirros on piirrosharjoitus, jossa matkan topografoita tallennetaan paperille. Ensimmäisen kerran tutkin tätä keväällä 2018 Muistikirja -teoksessani. Harjoituksessa matkustan jollakin kulkuvälineellä, esimerkiksi bussilla, johonkin paikkaan. Kyydissä istuessani minulla on kuparilevy sylissäni. Matkan alkaessa asetan kuivaneulapiikin kuparilevyn pinnalle. Keskityn pitelemään piikkiä kiinni kuparissa, mutta en käytä juurikaan voimaa. Matkan edetessä bussi töyssähtelee epätasaisella tiellä. Tämä saa piikin kädessäni liikahtamaan. Liike tekee naarmun kuparin pintaan. Kuivaneulatekniikassa piirretään raaputtamalla kuparin pintaa – eli tekemällä naarmuja. Bussin liike siis piirtää naarmuja, jotka matkan jälkeen vedostan syväpainona kuvaksi paperille.

Kuvan Keväessä kuparikirja oli esillä sen sivut puhdistettuna ja kirkastettuna vailla mitään suojausta. Tajusin Kuvan Kevään jälkeen, että kupari olisi pakko lakata, sillä huolellisesta puhdistamisesta huolimatta se lopulta tummeni. Kuvan kevääseen en myöskään ollut värittänyt laattojen naarmuja. Myöhemmin, Project Roomin näyttelyä varten, väritin kirjan sivut mustalla painovärillä ja lakkasin pinnat alkylidilakalla. Näin sivuille piirretyt naarmut erottuivat paremmin ja sivujen pinta säilyi kirkkaana ja kiiltävänä.

Mutta mitä muuta siitä olisi voinut piirtää kun ei siitä ollut mitään muuta jäljellä?

Ote työpäiväkirjastani 7.11.2019

Kuvat:

s. 44–45

Emma Peura 2019. *Matkapäiväkirja*.
Näyttelystä Kuvan Kevät 2019

s. 46

Emma Peura 2019. Detalji *Matkapäiväkirja*-kokonaisuuden
kuparikirjasta Mäntässä

s. 47–48

Prosessikuvia *Matkapäiväkirja* -teoksesta lokakuussa 2018.

s. 51–52

Emma Peura 2019. *Matkapäiväkirja: sivut I–IV*

s. 53–54

Emma Peura 2019. *Matkapäiväkirja: sivut V–VIII*

s. 55–56

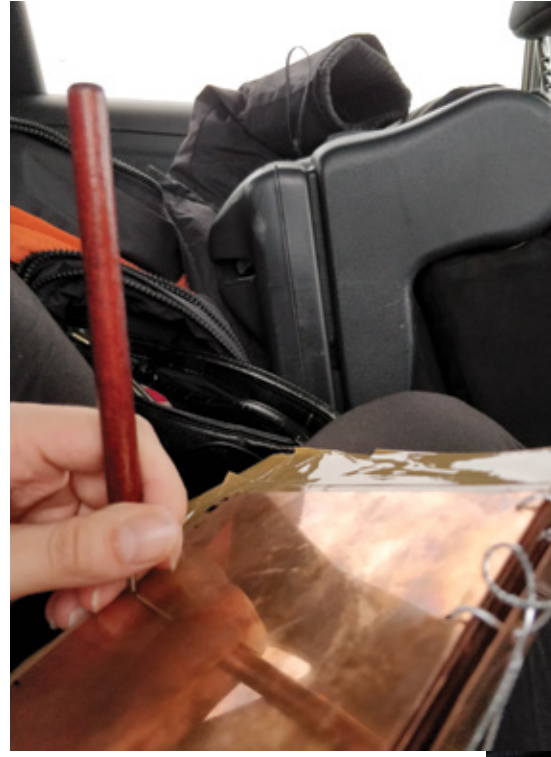
Emma Peura 2019. *Matkapäiväkirja: sivut IX–XII*

s. 57–58

Emma Peura 2019. *Matkapäiväkirja: sivut XIII–XVI*

s. 59–60

Emma Peura 2019. *Matkapäiväkirja* -teoksen englanninkielinen käännösteksti

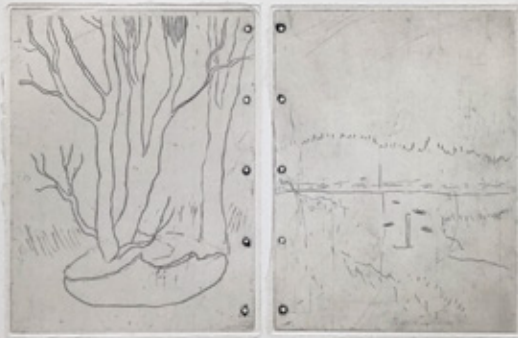
MATKAPÄIVÄKIRJA

14.-21.10.2018

- I Lähdin isäni ja veljeni kanssa käymään paikassa, jota ei enää ole. Halusin piirtää koko matkan. Sidoin kuparista itselleni matkapäiväkirjan.
- II Ikkunasta maisemat vaihtuivat ajaessamme kohti pohjoista. Avohakkuuta ja kallioleikkauksia. Painoin piikin kuparin pintaan ja annoin matkan piirtää.
- III Mökkien kivet ja juuret piirtyvät kupariin ennen kuin asfaltti taas suoristaa viivan. Kuparille piirtyy lenkki kun Petteri-setä haetaan Rovaniemeltä oppaaksi. Isäni oli käynyt Lokassa viimeksi 70-luvulla hillassa Pauli-ukin ja Petterin kanssa.
- IV Ennen Peuralaa tehtiin pysähdys. Metsässä oli lampi ja kaksi punaista mökkiä sen äärellä. Toinen niistä on se pienempi yhden huoneen talo, missä ukin eno perheineen sodan jälkeen asui talven yli. Asuipa siellä myös Kallen sisko Olga sekä pojat Pauli ja Armas. Kymmenen heitä siellä oli: kolme aikuista, seitsemän lasta.
- V Paulille enon tyttäret olivat siskoja ja Pauli heille veli. Oliko se Aila joka kertoi ukin hautajaisissa, miten ukki oli hoitanut Ailan kipeitä jalkoja voilla. Ukki oli myös neuvonut, että pienen Ailan tulisi aina pitää puolensa, sillä kukaan muu ei tulisi sitä hänen puolestaan tekemään. Tämä oli ukin kokemus elämästä. Ukki oli Sompion ensimmäinen oppikoulun käynyt. Orpopojasta tuli opettaja.
- VI Kun allas sitten päätettiin rakentaa, talot piti myydä tai ne pakkolunastettiin. Myöhemmin rakennettu isompi talo myytiin maiden mukana Kemijoki Oy:lle ja pienempi siirrettiin tänne. Sen kyljessä lukee nyt Herrala. Sen niminen on talon ostanut ja siirtänyt omalle maalleen, perustanut siihen oman kesämökkinsä. Talo oli hyvässä kunnossa. Petteri tiesi mistä talon jäänteet Peuralasta löytyisi: kivijalasta oli pari seinämää jäljellä. Kivet irtosivat perustuksista helposti. Laitoin yhden taskuuni muistoksi.
- VII Tuvasta oli jäänyt merkiksi valtava muuripata. Isä olisi halunnut viedä sen mökille, mutta siitä kasvava puu piti padan tiukasti paikoillaan. Hiersin padasta frottaasin pitkälle paperiliuskalle, jonka olin ottanut mukaani matkalle.
- VIII Seuraavaksi etsimme Piettämäjoen sillan, tai missä se ennen oli. Täällä tapahtui pomminpurku-juttu. Kun isä muistelee ukkia, hän tykkää kertoa tästä nuorten poikien uroteosta. Armas ja Pauli löysivät joesta räjähtämättömän pommin. Kun pommi piti vetää joesta pois, siihen tarvittiin koko kylän köydet jotta turvaväli tulisi riittäväksi. Yhteensä kutakuinkin kolmesataa metriä köydenpätkiä. Lopulta pommi saatiin yhteisvoimin raahattua kauas, jotta se voitiin räjäyttää turvallisesti.
- IX Päätimme mennä katsomaan, missä mylly oli ollut. Matkan varrella vastaan tuli kenttäsiirkelin ruostunut moottori. Se oli ollut Korvasen kylän yhteiskäytössä. Moottoristakin kasvoi läpi puu.
- X Kallen isä Heikki oli tavannut Marian Inarissa. Peuran Heikki oli ollut renkinä pappilassa. Maria Maggalla oli poroja, mutta Heikki ei lantalaisena ollut kummoinen poromies. Kalle viljeli ohraa. Mylly oli Piettämäjoen varrella, kuten myös rantasauna.
- XI Ukilla oli lempipuu, missä ruukasi kiipeillä. Setä näytti missä se oli. Petäjä oli kasvanut suureksi. Sen rungossa oli pieniä koloja, kuin lapsen kaivertamia askeleita kiipeämisen helpottamiseksi. Hautasin petäjän juurelle kuparilevyn. Piilotin kuparilevyn myös saunan ruostuneeseen kiukaaseen, ja kaksi sinne missä mylly oli. Hakisin ne kun lumet olisivat sataneet ja sulaneet.
- XII Istuin takapenkillä hiljaa ja piikki piirsi paluumatkaa mökille. Mikko nukkui vieressä. Etupenkillä isä ja setä muistelivat ukkia. Millainen se oli, millainen sen elämä Lokassa oli, miten se heijasteli heihin kaikkiin. He eivät olleet keskustelleet asiasta paljoa yhdessä aikaisemmin. Petterillä on hyvä muisti. Ukki olisi muistanut kaiken. Armasta muisteltiin myös, poikamiestä, joka muutti Ruotsiin. Armas piti pikkuveljestään aina huolta. Armas oli nokkela. Enempi leikkisä kuin Pauli. Vaikka oli Paulikin leikkisä. Armas ei ollut niin onneton.
- XIII Lokan reissusta palauduttuamme lähdimme mummeja katsomaan Sallaan. Sinne oli lyhyt matka, 120 kilometriä. Lokkaan oltiin ajettu Posiolta kolmisensataa suuntaansa. Mummien kanssa katsottiin veljen kuvaamia videoita Lokasta ja minä yritin selittää mummeille matkapäiväkirjaani: Tässä on kupariset sivut ja se painaa kilon, ja tämä kynä on tämmöinen piikki, ja sillä piirretään naarmuja ja ne naarmut on matkoja, ja matkat on tarinoita, ja tarinat on kaikki mitä minulla on jäljellä ukista ja Armaksesta ja Peuralasta.
- XIV Posion ja Sallan välissä on kaksi kohtaa joista isä meitä aina muistuttaa kun ajamme niistä ohi. Se kohta, missä olin 90-luvun alussa hihkaissut muille: "Katsokaa, maisema!" Se nauratti isää. Niin minuakin. Toinen kohta oli ylämäki, jota noustessa näytti aivan kuin metsää ei nousun jälkeen olisi. Seuraisi jyrkkä alamäki joka tuntui vatsanpohjassa. Mäkeä kavutessa me lapset riemuksimme: "Maailmanloppu!"
- XV Reissun seitsemäntenä päivänä ajettiin takaisin Kauhavalle, missä yöpyisin kotona ennen Helsinkiin matkaamista. Pitelin kiveä sylissäni kuparikirjan toiseksi viimeisellä sivulla. Kivi saisi piirtää tämän matkan.
- XVI Pendolino Helsinkiin kulkee liian tasaisesti eikä jätä mitään jälkiä. Päätän piirtää silmiä. Raaputan kuparin pintaa ja mietin, miltä mahtaakaan tuntua kaivata kotiin jota ei enää ole.

I II

III IV

I. Kuvassa nähdään metsän reunan ja sen vieressä olevan pienen rakennuksen. Rakennus on yksikerroksinen ja sen katolla on kaltevuus. Metsä koostuu korkeista puista, jotka kasvavat tiheästi toisensa lähelle.

II. Tämä kuva näyttää metsän sisäosaa, jossa on useita puita ja niiden oksia. Rakennus on nähtävissä taustalla. Kuvassa on myös jotain maahan kaivettuja koloja tai kantoja.

III. Kuvassa on nähtävissä suuri, kierreinen kivi tai kappale, josta useita puunoksia kasvaa. Oksat ovat ohuita ja ne kasvavat eri suuntiin. Kivi on pyöreä ja se on maan pinnalla.

IV. Tämä kuva näyttää metsän reunaa ja sen vieressä olevaa rakennusta. Rakennus on yksikerroksinen ja sen katolla on kaltevuus. Metsä koostuu korkeista puista, jotka kasvavat tiheästi toisensa lähelle.

I II

III IV

IX

X

II

III

IX. Голова и шея птицы, вид сверху. Перья на шее и затылке. Клюв и глаза. Вид сверху.

X. Голова и шея птицы, вид сверху. Перья на шее и затылке. Клюв и глаза. Вид сверху.

II. Голова и шея птицы, вид сверху. Перья на шее и затылке. Клюв и глаза. Вид сверху.

III. Голова и шея птицы, вид сверху. Перья на шее и затылке. Клюв и глаза. Вид сверху.

XIV

XV

XVI

XVII

TRAVEL JOURNAL

OCT 14-21 2018

- I I TRAVELLED TO A PLACE THAT DOES NOT EXIST ANYMORE, I WENT THERE WITH MY FATHER AND BROTHER. I WANTED TO DRAW THE WHOLE JOURNEY SO I MADE A TRAVEL JOURNAL FROM TOPPER.
- II SCENERIES CHANGED AS WE DROVE TOWARDS NORTH FORESTS, LAKES, FIELDS AND THOSE GRAY, DELICATE BANKS. I PRESSED THE NEEDLE ON THE PAGE OF UPPER AND LET THE JOURNEY DRAW ON MY BEHALF.
- III THE PATH TO THE OYSTACE DRAWS BUMPS ON THE PACE, UNTIL THE ASPHALT STRAIGHTENS THE LINE AGAIN. WE ICE UP OUR UNCLE FROM ROUHAEMÄ TO GUIDE US. LAST TIME DAD WAS IN LOKKA IT WAS THE SEVENTH AND THEY WERE PICKING CLOUDBERRIES WITH HIS FATHER AND BROTHER.
- IV BEFORE PENNALA WE MAKE AN EXTRA STOP. THERE'S A POND AND TWO SMALL RED HOUSES IN THE WOODS, THE OTHER IS THE SMALL ONE-ROOM HOUSE WHERE GRANDFATHER AND THE REST LIVED WHEN HE WAS LITTLE. THEY BUILT IT AFTER THE WAR TO SAVE THE WINTER UNCLE KALLE LOOKED AFTER EVERYONE, EVEN HIS SISTER OLGA AND HER BOYS PAUL AND ARMAS, TEN PEOPLE IN TOTAL LIVED IN THAT SMALL ROOM: THREE ADULTS, SEVEN CHILDREN.
- V TO GRANDMA, Cousins WERE LIKE SISTERS, AND TO THEM HE WAS LIKE A BROTHER. LOUSU AINA TOLD ME IN GRANDPA'S FUNERAL HOW HE HAD CARED FOR HER FEET WITH BUTTER WHEN THEY WERE ACHING. MY GRANDFATHER HAD TOLD HER THAT SHE SHOULD ALWAYS LOOK AFTER HERSELF, BECAUSE NO ONE ELSE IS GOING TO DO THAT FOR HER. THIS WAS HIS EXPERIENCE OF LIFE. GRANDPA WAS THE FIRST ONE IN JOYPPÄ TO GET A HIGHER EDUCATION. THE GRANDMA BECAME A TEACHER
- VI WHEN THE 'PAOL' WAS FILLED EVERYONE WAS FORCED TO SELL THEIR HOMES. THE LARGER HOUSE WHICH THEY LATER BUILT WAS SOLD TO KEMALÄKI OY, AND THE SMALLER WAS BUILT HERE. NOW IT SAYS 'HEKVALA' ON THE SIDE - THAT'S THE NAME OF THE FAMILY WHO BOUGHT IT, AND NOW IT'S THEIR SUMMER COTTAGE. THE HOUSE IS SO GOOD SIMPLE UNCLE SHOWED US WHERE TO FIND THE REMAINS OF THE OLD HOUSE IN PENNALA: THERE WAS SOME STONES LEFT AT THE FOUNDATION. THE STONES CAME OFF EASILY. I PICKED ONE AND PUT IT IN MY POCKET.
- VII WE FOUND A LARGE CAULDRON. DAD WOULD HAVE HATED TO TAKE IT WITH US, BUT THERE WAS A TREE GROWING THROUGH IT. I TOOK A PHOTO OF THE CAULDRON ON A LONG PIECE OF PAPER I HAD BROUGHT WITH ME.
- VIII NEXT WE WOULD FIND THE BRIDGE OF RETNÄS RIVER. DEATHER, WHERE IT USED TO BE. THIS IS WHERE THE BOOM STORY* WAS HAPPENED. IT'S A STORY DAD ALWAYS LOVES TO TELL. WHATEVER HE TALKS ABOUT HIS FATHER, LATE FATHER - PAUL AND ARMAS HAD SPOTTED AN UNDEVELOPED BOOM UNDER THE BRIDGE. TO KILL THE BOOM FROM THE RIVER, ALL THE BOYS IN THE VILLAGE HAD TO BE COLLECTED AND TIED TOGETHER. IN THE END THE ROPE WAS OVER 300 METERS LONG. FINALLY THE VILLAGERS DAMAGED THE ROAD TO THE WOODS WHERE IT COULD BE SAFELY DETONATED.
- IX WE WANTED TO SEE WHERE THE MILL HAD BEEN, ON OUR WAY THERE, WE SAW A RUSTY MOTOR OF A CIRCULAR SAW. THERE WAS A TREE GROWING FROM IT TOO - ONLY A FEW HOURS TIME, IT SEEMS THAT THE TREES GROW THROUGH EVERYTHING...
- X UNCLE KALLE'S FATHER HEIKKI PEURU HAD MET HIS WIFE IN IMARI, HER NAME WAS MARJA ANNGA. SHE USED TO OWN REINDEER, BUT HEIKKI WAS TOO HERDER AND SO THEY GAVE AWAY THE REMAINS OF THE MILL. HIS STILL BY THE RIVER, AS WELL AS THE SAWMILL.
- XI MY UNCLE SHOWED US A PINE TREE, WHICH MY GRANDFATHER LOVED TO CLIMB AS A CHILD. THERE WERE SMALL CUTS ON ITS TRUNK, AS IF A CHILD HAD CARVED SOME JEES TO HELP CLIMB. I BOARDED A PIECE OF CORNER UNDER THE TREE. I ALSO HAD ONE PLATE INSIDE THE RUSTY STONE OF THE SAWMILL AND TWO PLATES WHERE THE MILL USED TO BE. I WILL COME BACK FOR THEM AFTER THE SNOW HAD FALLEN AND MELTED.
- XII SILENTLY I SAT IN THE BACKLIGHT AS THE MERE WAS DRAWING OUR WAY BACK TO THE COTTAGE. BROTHER WAS SLEEPING NEXT TO ME DAD AND UNCLE WERE TALKING, HE INVINCING ABOUT PAUL, WHAT HE WAS LIKE, WHAT WAS HIS LIFE LIKE IN PENNALA, HOW IT REFLECTED ON ALL OF US, THEY HADN'T DISCUSSED THIS MUCH BEFORE. MY UNCLE HAS VERY GOOD MEMORY. THEY ALSO TALKED ABOUT ARMAS WHO HAD MOVED TO SWEDEN. ARMAS WOULD ALWAYS LOOK AFTER HIS LITTLE BROTHER, ARMAS WAS CLEVER, MORE RESPONSIBLE THAN ADULT. PAUL COULD ALSO BE RESPONSIBLE FROM TIME TO TIME, BUT UNCLE ARMAS WOULD BE DISAPPOINTED BY HIS PART.
- XIII WE VISITED MY GRANDFATHERS IN SKALLA. WE WATCHED VOTES MY BROTHER HAD PLUMED IN ICELA, AND TRIED TO ENLIVEN MY TRAVEL JOURNAL. THE PAGES ARE MADE OF COPPER, IT BEHAVES LIKE BRASS AND YOU SEE THAT THIS IS NOT A PENCIL BUT A NEEDLE AND WITH THE NEEDLE, I DRAW SKETCHES. MY GRANDFATHER AND ARMAS AND PENNALA.
- XIV ON THE ROUTE FROM ISIGU TO SKALLA THERE ARE TWO STATIONS DAD ALWAYS POINTS OUT WHEN HE DRIVE PAST THEM. THERE'S THIS SPOT WHERE I, AS A SMALL CHILD, HAD SHOUTED. EVERYONE, LOOK! A CANDIDATE! THAT ALWAYS MAKES MY FATHERS LAUGH. THE OTHER SPOT IS AN UPRAMP HILL SO STEEP THAT WHEN YOU DRIVE UP IT FOR A MOMENT YOU CAN'T SEE ANYTHING BEHIND IT. ALWAYS WHEN WE WERE REACHING THE TOP, HE AND MY BROTHER USED TO SCREAM IN EXCITEMENT WHO'S THE END OF THE WORLD IS COMING!
- XV ON THE SECOND DAY OF OUR JOURNEY WE DROVE BACK TO LOUHANNA TO MY CHILDHOOD HOME. DAD WAS DRAWING AND I WAS HOLDING THE SPONGE FROM PENNALA IN MY LAP, ON THE PAGE OF UPPER BOOK, IT WAS THE SECOND LAST PAGE AND I WANTED LET THAT SPONGE DRAW THIS JOURNEY HOME.
- XVI NEXT DAY I RETURN TO HELSINKI, BUT REMOVED DROVE TO UUDENIEMI TO LEAVE MY MARKS OF MY TRAVEL. AFTER WHILE I DECIDE TO DRAW EYES, I SKETCH THE SHAPES OF THE COFFERS AND TRY TO IMAGINE WHAT I MUST FEEL LIKE TO YEAH, A HOME THAT DOESN'T EXIST ANYMORE.

5. TEKNIKOISTA

Kuivaneula

Kuivaneula on vanha metalligrafiikan syväpainomenetelmä. Se on mekaaninen, eli painolaattaa ei missään vaiheessa esimerkiksi syövytetä, vaan laatan pintaan tehdään mekaanisesti naarmuja, jälkiä. Näihin jälkiin hierretään painoväri, ja prässin avulla painetaan kuva kostutetulle paperille. Perinteisimmät painolaattamateriaalit ovat sinkki ja kupari, mutta periaatteessa mikä tahansa naarmuuntuva ja prässin puristuksesta selviävä materiaali on soveltuva kuivaneulalle.

Koen, että kuivaneula on metalligrafiikan tekniikoissa eräänlainen altavastaaaja. Opinnoissani Imatran taidekoulussa kuivaneula opetettiin nopeasti, etsaukseen verrattuna suorastaan sivulauseessa. Kuivaneula kieltämättä on varsin yksinkertainen mekaaninen prosessi, jossa ei tarvita rautakloridia eikä oikeastaan mitään muuta kuin terävä piirrin ja pinta, johon tulee naarmuja ja joka kestää vedostamisen. Koin, että sitä ei ehkä pidetä niin suuressa arvossa kuin muita metalligrafiikan menetelmiä. Olen opetellut kuivaneulatekniikan hyvin pitkälle itsekseni, sillä osallistuin elämäni ensimmäiselle kuivaneulakurssille vasta maisteriopintojeni aikana. Sitä aikaisemmin olin kuitenkin käyttänyt tekniikkaa jo vuosia.

Chine-collé

Chine-collé on liimaustekniikka, jossa ohuempi paperi kiinnitetään paksummalle, vahvemmalle paperille tärkkelysliimalla. Liima valmistetaan yleensä vehnä- tai riisitärkkelyksestä. Liimatessa molemmat paperit ovat kosteita. Liiman voi levittää kummalle paperille tahansa, yleensä ohuemmalle liimattavalle paperille. Liimattava paperi asetetaan sen paperin kokoiselle painolaatalle jossa siirrettävä kuva on, ja syväpainoprässin puristuksen avulla kuva siirtyy liimattavalle paperille, joka samalla kiinnittyy paksummalle paperille. Menetelmän nimi juontuu siitä, että tekniikassa useimmiten käytetyt ohuet paperit tuotiin Aasiasta. Ranskaksi chine = Kiina, collé = liimata, kiinnittää.¹³

Koska chine-collé on monivaiheinen liimausmenetelmä, siinä on monta vaihetta jotka voivat mennä pieleen. Liimaa voi olla liikaa ja se prässin puristuksen johdosta tursuaa papereiden välistä pilaten vedoksen. Liimattava paperi saattaa olla rypyssä, jolloin rypyy siirtyä vedokseen. Paperit voivat olla liian kosteita tai liian kuivia, ja ne saattavat revetä tai venyä. Painolaatasta on voitu pyyhkiä liikaa painoväriä, jolloin siirtyvästä kuvasta tulee liian haalea.

¹³ <https://www.moma.org/collection/terms/20>
[lainattu 5.2.2020 klo 14:07]

Paperi saattaa turvota kosteudesta niin paljon, että kohdistus menee pieleen. Prässin puristukset saattavat olla liian löysät tai liian kireät: paperit joko eivät kiinnity toisiinsa, tai sitten vedos kiinnittyy puristuksen voimasta painolaattaan ja vedos repeää. Ei tule unohtaa taidegraafikon klassikkovirhettä: taiteilija unohtaa ajatella kuvan asettelua peilikuvana ja liimaa epähuomiossa paperinsa väärinpäin.

Minimoidakseni vahinkoja tein chine-colléen monivaiheisesti sen sijaan, että vedostaisin ja liimaisin samanaikaisesti (kuten selostettu yllä). Jaoin työvaiheet siis usealle päivälle. Tämän menetelmän minulle opetti taidegraafikko Maija Albrecht.

Minulle oli opinnäytetyössä tärkeää, että käyttäisin mahdollisimman vähän muovia sisältäviä materiaaleja lopullisessa teoksessa. Halusin teoksen olevan konservointilaatuinen, happovapaa ja puhdas. Tämän vuoksi käytin chine-colléssa

pelkkää tärkkelysliimaa. Liimausta olisi helpompi käsitellä, mikäli siihen sekoitaisi muoviliimaa. Muoviliimojen elinkaaresta ja kestävydestä ei kuitenkaan ole samanlaista dataa olemassa kuin kasviliimoista, joten halusin vältellä niitä.

Kuvat:

s. 61

Koevedoksia. Sopivankokoista painolaattaa etsimässä chine-collé:tä varten. Keskimäinen valikoitui käyttöön.

s. 62

Liiman valmistus vehnätärkkelyksestä ei juurikaan poikkea kiisselin keittämisestä.

Matkapäiväkirjan liimaus

Esittelen näitä, muutamaan teokseen liittyviä teknisiä seikkoja tässä, omana osionaan, sillä opinnäytetyössäni teknisesti haastavin vaihe oli teosten liimaus. Liimattavaa oli paljon ja asemoinnin oli onnistuttava. Maija Albrechtin, Annu Vertasen, Ari Pelkosen, Malla Tallgrenin ja taidegraafikan osaston työmestareiden neuvojen avulla onnistuin. Opinnäytetyötä tehdessä koen teknisesti kehittyneeni varsinkin chine-collé -tekniikassa.

Matkapäiväkirjassa on kuvasivuja yhteensä 16. Yhdelle Hahnemühlearkille liimaisin yhteensä neljä gampille vedostettua kuvaa. Nämä neljä kuvaa tulisi liimata arkille samanaikaisesti. Näitä vedoksia tulisi teokseen yhteensä neljä. Näistä vedoksista tekisin neljän kappaleen sarjoja. Yhteensä vedostaisin siis 64 kuvaa gampille ja nämä kaikki täytyisi liimata suuremmalle paperiarkille onnistuneesti.

Ensin vedostin kuparisen *Matkapäiväkirjan* jokaisesta sivusta neljä kappaletta gampille. Annoin painovärin

kuivua muutaman päivän jottei se sotkeentuisi liimauksessa. Keitin konservointilaatuisen vehnätärkkelysliiman, jonka vahvuuden testasin koevedoksilla. Liimaamista varten en käyttänyt alkuperäisiä *Matkapäiväkirjan* sivuja, vaan leikkasin 2 mm paksuisesta pleksistä neljä *Matkapäiväkirjan* sivun kokoista laattaa, joiden kulmat pyöristin viilalla. Näin painolaatat eivät tee vedokselle muuta, kuin liimaavat paperit yhteen. Leikkasin ensin kolme erikokoista muovilaattaa testatakseni kohdistusta ja painolaatan tekevän pykälän sijaintia vedoksessa. Gampi turpooa kostutettuna useamman millin, joten liimauksessa käytettävä laatta ei voi olla samankokoinen kuin matkapäiväkirjan sivu, josta kuva on aiemmin vedostettu. Kun olin löytänyt liimauslaatan jonka jälkeen olin tyytyväinen, leikkasin sitä neljä kappaletta yhteensä.

Itse liimausvaihe oli ehkä hankalin vaihe tätä prosessia. On haastavaa arvioida, miten paljon liimaa kannattaa levittää. Tähän vaikuttaa suuresti myös liiman koostumus ja liimausvoimakkuus. Jotta tässä vaiheessa ei sattuisi haavereita, päätin jakaa tämänkin vaiheen osiin. Asetin liimattavan paperin

puhtaalle muovikalvolle kuvapuoli alaspäin. Kostutin paperin sumutinpullolla ja levitin nurjalle puolelle liiman. Levitin liiman reippaasti yli paperin, jotta liiman kuivuessa paperi laminoituisi kiinni muovikalvoon. Näin paperi kuivuisi täydellisen sileäksi. Kerran kuivunut tärkkelysliima on edelleen käyttökelpoista, sillä se on täysin luonnontuote. Kosteuden avulla paperille levitetty liima siis aktivoituu jälleen, toisin kuin muoviliimat.

Kun olin levittänyt jokaiselle gampille liiman ja antanut niiden kuivua, oli vihdoin aika suorittaa varsinainen liimaus. Kostutin suuret paperiarkit ja pidin niitä valmiudessa ilmatiiviisti muoviin käärittynä. Tein kohdistuskalvon, johon olin merkanut kostean arkin ääriviivat sekä kohdat, mihin liimaisin gampit. Tämä kalvo oli alimmaisena syväpainoprässin pedillä. Asetin kullekin neljästä muovilaatasta yhden gampin, ja kostutin ne sumutinpuollolla, jotta tärkkelysliima aktivoituisi. Asetin laatat paikoilleen kohdistuskalvon päälle. Sitten otin ison arkin muoveista ja rullasin sen kohdistuskalvon ja gampien päälle, ja prässin avulla suoritin liimauksen. Heti liimauksen jälkeen pingotin vedokset liimapaperilla puulevyille, jotta ne kuivuisivat luotisuoriksi.

Tämän prosessin toistin yhteensä kuusitoista kertaa. Tässä kaikessa meni aikaa noin kuukausi. Koko homman olisi saanut tehtyä noin viikossa, mutta virhemarginaali olisi ollut järkyttävä. Säästin aikaa ja hermojeni antamalla tälle prosessille tarpeeksi aikaa.

Edessä oli kuitenkin saman prosessin toteuttaminen vielä kerran, mutta tällä kertaa teoksen *Allas: Peurala* kaksimetriselle kartalle.

Kuvat:

s. 63–64

Matkapäiväkirjan liimausta

s. 65–66

Allas: Peurala -teoksen liimausta

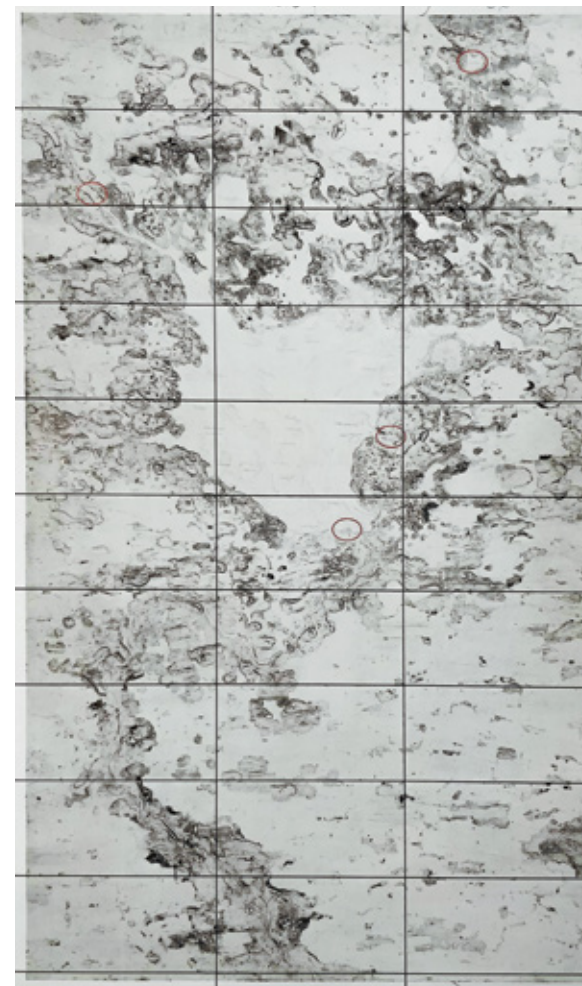
Allas: Peurala -teoksen liimaus

Olin siis vedostanut kartan kolmelle n. 1 m x 1,5 m mittaiselle gampille. Nämä paperit leikkasin n. 20 cm leveiksi suorakulmioiksi. Nämä kaikki palaset tulisi liimata puuvillaiselle sideharsolle. Sideharsorullan leveyden vuoksi tämä vaihe piti vedostuksen tavoin tehdä kolmessa osassa. Ompelisin lopuksi kartan osat yhteen ompelukoneella. Jotta karttaa voisi taitella, kartan palasten väliin oli jätettävä paljasta sideharsoa noin puoli senttiä. Palaset tulisi liimata hyvin tarkasti. Heittoa kohdistuksessa ei saanut olla, koska muuten karttaa ei saisi ommeltua yhteen niin, että kuvaruudut muodostavat yhden suuren kartan.

Liimausta varten valmistin jälleen kohdistuskalvon. Laskin ja merkkasin permanenttitussilla kaksimetriselle, kirkkaalle pleksille ruudukon, jonka avulla liimaisin kartan osat paikoilleen. Käänsin sitten kohdistuskalvon merkinnät pöytää vasten, jottei liimatessa mustaa tussia irtuaisi ja siirtyisi teokseen. Pingotin sideharson kohdistuskalvoon ja pöytään kiinni. Levitin myös sideharsoon kertaalleen tärkkelysliiman, jotta harso pingottuisi suoraksi kohdistuskalvolle. Harson läpi näin kalvoon merkätun kohdistusruudukon.

Kun harso oli kuivunut ja pingottunut, aloin yksitellen liimata kartanpaloja harsoon. Asetin palan muovikalvolle kuvapuoli alaspäin ja kostutin paperin sumutinpullolla. Sitten levitin tärkkelysliiman paperille. Reunojen yli menneen liiman pyyhin kalvosta pois määrällä rätillä. Nyt palanen oli kosteuden ansiosta kiinnittynyt muovikalvoon, mutta ei lopullisesti. Liima oli edelleen märkä, kun muovikalvon avulla nostin kartanpalasen omalle paikalleen harsolle, kuvapuoli ylöspäin. Kuivan, puhtaan telan avulla painoin muovikalvon päältä kartanpalan kiinni harsoon, ja varovasti nostin kalvon pois.

Tämän toistin 33 kertaa kolmessa erässä: harsoja oli kolme, ja kukin harso tuli liimata valmiiksi asti yhdellä kerralla. Liimausten kuivuttua irroitin harson kohdistuskalvosta, leikkasin marginaalit ja ompelin lopuksi harsot yhteen. Harson ulkoreunat täytyi käsitellä akryylipohjaisella Primal-liimalla, jotta ne eivät ajan myötä purkautuisi. Tämä oli ainoa muovia sisältänyt liima tässä teoksessa, eikä se kosketa missään vaiheessa itse karttaa.

Kuvat:

s. 67–70

Allas: Peurala -teoksen liimaus ja ompelu

s. 71

Valmis kartta

s. 72

Kaksimetrisen kartan saa taiteltua hyvin pieneen tilaan

6. KOHTI TAITEELLISEN OPINNÄYTTEEN TOISTA OSAA

16.6.–19.9.2019 teokset kävivät Mäntän Kuvataideviikoilla. Näyttely ei ole varsinaisesti osa opinnäytettäni, mutta mainittakoon se tässä kuitenkin, sillä näyttely oli osa taiteellista prosessia ja näyttelyn avulla keksin tavan ripustaa teokset Project Roomin näyttelyyn.

Alunperin Mänttään piti mennä vain *Allas* vuodelta 2017, mutta lopulta kuvataideviikkojen kuraattori ja sattumoisin opinnäytetyön ohjaajani Marja Helander kutsui näyttelyyn Kuvan Keväessä 2019 olleet teokseni *Allas: Peurala* ja *Matkapäiväkirjan* kuparikirja.

Project Roomin näyttelyyn tulisivat Kuvan Keväessä olleet teokset sekä teokset jotka eivät Kuvan Keväeseen mahtuneet, kuten myös teokset, jotka olivat vielä kesken ennen Kuvan Kevättä. Näiden lisäksi saatoin esityskuntoon ”uuden” sarjan *Ajan kulku*. Sain Eriksonin Marialta lainaan pienoismallin Project Roomin etutilasta, ja rakensin siihen itse vielä kapalevystä mustan huoneen. Pienoismallista oli suuri hyöty ripustuksen suunnittelussa.

Kuva:

Emma Peura 2019. *Matkapäiväkirja*-kokonaisuuden kuparikirja sekä *Allas: Peurala* Mäntän Kuvataideviikoilla 2019. Kuva: Timo Nieminen

7. TOINEN MATKA LOKKAAN – METSÄSYÖVYTYS 5.–7.7.2019

Ukin siskot käy joka kesä Lokassa. Vieläkin ikäihmisinä he matkustavat pitkän matkan ja rämpivät vaikeakulkuisen reitin lapsuudenkotinsa jäänteille.

Meitä oli siellä vaikka ketä: äiti ja isä ja Kalle, Petteri-setä ja Kirsti, Janne-serkku vauvoineen, Anni-serkku miehineen, Laurenin Pasi ja Ari ja Pasin vaimo Maria ja ukin siskot puolisoineen ja Leena-mummikin oli mukana, ja Aija ja Jussi, ja Aku. Yövyttiin teltoissa, iäkkäämmät asuntoautossa. Käytiin Peuralan paikoilla ja katsottiin vanhoja valokuva-albumeita. Matkalla Lokkaan käytiin myös ukin serkun, Lauri Hihnavaaran luona kahvilla. Hihna-Lassi on samanikäinen kuin ukki.

Jos ukki eläisi. Samalla luokalla olivat. Monta meitä kyllä oli. Kaikki kaipasivat Pauli-ukkia. Hän oli paras tarinankertoja.

Ukin mielestä Ailan syntymäpäivä on merkattu kirkon kirjoihin väärin. Kyllä hän tietää, sillä hän haki lapsenpäästäjän. Ukki aina onnitteli Ailaa kaksi päivää etukäteen. Ylihuomenna vasta! Ei kun tänään, kyllä hän tietää.

Otettiin ruosteisesta kiukaasta kuparilevy pois. Se oli syöpynyt kauniisti. Myllyn levyt vain osittain, laitettiin takaisin. Petäjän juurella tasaista jälkeä, jätin senkin vielä olemaan.

Otteita työpäiväkirjastani 7.7.2019

Toista näyttelyä varten minun oli matkattava jälleen Lokkaan. Siihen sattui hyvä tilaisuus heinäkuussa. Tällä reissulla etsittiin piilottamani kuparilevyt ja katsottiin, mitä niille oli tapahtunut. Levyt, jotka olivat Piettämäjoessa myllyn paikalla, olivat osittain syöpyneitä. Osat, jotka olivat olleet vedessä, olivat säilyneet kirkkaina ja naarmuttomina. Osissa jotka olivat kosketuksissa ilmaan, maahan, kiviin jne, oli jälkiä. Suuren petäjän juureen hautaamani levyn pinta oli molemmilta puolilta kauttaaltaan pientä röpelöä täynnä. Jälki ei ollut kovin syvää. Ruosteiseen saunan kiukaaseen piilotettu levy oli mielenkiintoisimman näköinen. Siihen syöpyneet ja tummentuneet läiskät muodostivat maisemallisia elementtejä kuparin pinnalle. Päätin ottaa tämän kiuaskuparin mukaani etelään Project Roomin näyttelyä varten.

Nyt ne kuparilevyt siellä lataa paikan energiaa itteensä.

*Kuparin suojaus tummumisen jatkumiselta
Ajan pysäytys
Alkydipohjainen spraylakka, kiiltävä!
Kiilto on osa informaatiota
(Metsäsyövytys tekniikan nimeksi)
Kupari tallentaa aikaa
Materiaalin fysikaalisia ominaisuuksia
teoksen sisältönä*

Niin niin metsäsyövytyksiin esimerkiksi voisi kirjoittaa tekstin kuten koevedokseen, koska sellainen se on, vaikka onkin teos. Se on prosessi, se on kesken.

Se on tutkimus. Miten luonto, miten ympäristö muokkaa tyhjää taulua, puhdasta ja sileää kuparia, ideaa ihmisestä. Me ollaan tyhjiä tauluja kun me synnyttään, ja ympäristö muokkaa meistä henkilöitä. Ehkä metsäsyövytykset on siis symboleita henkilöistä. Henkilöistä jotka oli siellä. Jotka asui siellä. Sauno siinä saunassa. Kalasti siinä joessa. Kiipesi siihen petäjään. Pakeni siihen metsään.

Syövytysaika: näin ja näin monta kuukautta, näin ja näin monta päivää. Gampi nostaakaiken informaation. Tämä oli siellä ruosteisessa kiukaassa siellä kuopassa mikä joskus oli sauna, sauna, joka oli kuin ihmehen kaupalla jäänyt pystytyn kun kaikki muu paloi. Kaikki paitsi mylly ja sauna. Niitäkään ei enää ole. Eikä ukkia.

Ote työpäiväkirjastani 27.10.2019

Loput kuparit laitoin takaisin samoihin piiloihinsa odottamaan seuraavaa reissua. Hakisin ne Lokasta yksi kerrallaan, aina yhden vuodessa. Näin tallentaisin niihin aikaa. Kutsun tekniikkaa metsäsyövytykseksi, sillä luonnon / maaperän happamuus aiheuttaa kuparilevyjen hapettumisen ja syöpmisen. Tällä tavoin toteutin metalligrafiikan tekoprosessia luonnossa. Sarjan vedokset tavallaan imitoivat koevedoksia, joihin saatetaan kirjoittaa syövytysaika ja muita muistiinpanoja graafikon etsiessä teokselleen sopivaa syövytyksen tuomaa sävyjen voimakkuutta. Opinnäytetyössäni luonnokset ja koevedokset ovat yhtä tärkeitä kuin "varsinaiset" teokset.

Kuvat:

- s. 74
Sukulaiset Lokassa heinäkuussa 2019. Kuva: Jussi Itkonen
- s. 75
Petteri-setä ja Paulin puu. Peuralassa lokakuussa 2018.
- s. 76
Petteri auttaa kuparin hautaamisessa. Peuralassa lokakuussa 2018.
- s. 77
Esiinkaivettu kupari Paulin puun juurella Peuralassa heinäkuussa 2019.
- s. 79
"Tuossa se mylly oli," näyttää Petteri.
- s. 79
Padasta kasvaa puu. Isä olisi halunnut viedä padan mökille mutta puu ei antanut. Lokassa heinäkuussa 2019
- s. 80
Kalle-veli Lokassa heinäkuussa 2019.
Takana Peuralan talon paikka.

Ajan kulku (2018–)

Siinä rantasaunan ruostuneessa kiukaassa
 metsäsyövytys 16.10.2018 – 6.7.2019
 syväpainovedokset (A) & (B)
 lakattu kupari
 kuparilevy 25 x 38 cm
 vedokset 37x49 cm

Koska asun etelässä, minulla ei ole juurikaan aikaa viettää aikaa Lokassa. Ehkä siksi tuntui oikealta jättää kuparit sinne: ne viettävät siellä aikaa minun puolestani.

Ajan kulku -sarjan ajattelin ensin olevan niin alkutekijöissä, etten näyttäisi sitä opinnäytetyössäni ollenkaan, mutta sitten sen keskeneräisyys alkoi kiinnostaa minua. Kaikki on kuitenkin aina jollakin tapaa kesken. Näyttelyn lähestyessä täytyy jossakin vaiheessa päättää, että teos on nyt valmis. Siitä huolimatta, että sitä voisi jatkaa, parannella ja hioa loputtomiin. Enää en kuitenkaan halua ajatella, että teoksen olisi pakko olla "valmis" jotta sen voisi

esittää. Taiteen tekemisen prosessi on aina kesken ja minä näytän näyttelyssä miltä prosessin tulos näyttää sillä hetkellä.

Ajan kulku -sarjasta on kolme kuparilaattaa edelleen Lokassa. Kotona minulla on vain yksi valmis laatta. Teos on luonteeltaan jatkuva tai kehittyvä. Mietin, kirjoittaisinko näyttelyn yhteyteen, että loput laatat ovat vielä Lokassa, mutta en kuitenkaan halunnut tehdä sitä. Pohdin paljon, minkä verran paljastan prosessia ja annan muuta informaatiota tekstin kautta. Teksti tuntui vieraalta omassa tekemisessä. En ole nimittäin aiemmin juurikaan käyttänyt tekstiä teoksissani. Nyt maisterin opinnäytteessä tekstillä

olikin merkittävä rooli. Teksti teoksessa on kuitenkin eri asia kuin selittävä teksti teoksen vieressä. En pidä selittävistä teksteistä ensinnäkään niiden ulkomuodon vuoksi. Toisekseen, pitääkö kaikki selittää. Jos kaiken selittää valmiiksi, jääkö enää keskusteltavaa?

Lopulta teoksesta ja sen taustoista puhuminen, se, että teosten äärellä esittelen niitä, muodostui niin opiskelujen yhteydessä kuin näyttelyssäkin kuitenkin merkittäväksi osaksi teosta. Tarinalla ja tarinankerronnalla kun on koko opinnäytteessäni merkittävä rooli, vaikken tietoisesti olekaan esimerkiksi tutkinut saamelaista kerronnan perinnettä, kuten perhetuttu näyttelyä kommentoi.

Infoteksti seinällä ei tunnu oikealta koska se on länsimaalainen tapa käsitellä ja levittää tietoa. Saamelainen tapa on suullinen. Ja länsimaalainen teksti oli jo Matkapäiväkirjassa olemassa. Ja seinälläkin oli käännosteksti.

Ote työpäiväkirjastani 14.10.2019

Kuvat:

s. 81

Emma Peura 2018–. Sarjasta *Ajan kulku*.
 Yleiskuva näyttelystä *Antaa matkan piirtää*.

s. 83–84

Emma Peura 2018–. Sarjasta *Ajan kulku*.
 Syväpainovedokset *Siinä rantasaunan ruostuneessa kiukaassa (A) & (B)*

s. 85

Kiukaasta vastikään nostettu kupari Peuralassa heinäkuussa 2019.

s. 86

Kiukaasta nostettu kupari vedostuksen jälkeen, ennen lakkausta. 2019.

8. ANTAA MATKAN PIIRTÄÄ PROJECT ROOM 1.-17.11.2019

Näyttelykokonaisuus koostui teoksista *Allas: Peurala*, *Muistoja Sompiosta*, *Matkapäiväkirja*, *Matkapäiväkirja: sivut I-XVI*, *Mitä jäi jäljelle*, sekä teoksista sarjasta *Ajan kulku*.

Opinnäytetyöni toinen taiteellinen osa oli yksityisnäyttely nimeltään *Antaa matkan piirtää*. Se oli esillä Project Room -galleriassa 1.-17.11.2019. Näyttelyn nimi tulee teoksen *Muistikirja* -sivulta, joka oli ensimmäisiä kokeellisia matkapiirroksiani. Olin hakenut näyttelyaikaa koko tilalle, mutta minulle annettiin gallerian etutila ja musta huone. Takatilassa

oli Camilla Mihkelsoon näyttely. Jaoin tilan hyvässä sovussa, vaikka suunnitelmiin näin tulikin muutoksia. Lopulta, käytännön syistä oli hyväkin, etten saanut koko tilaa, jota en olisi edes tarvinnut.

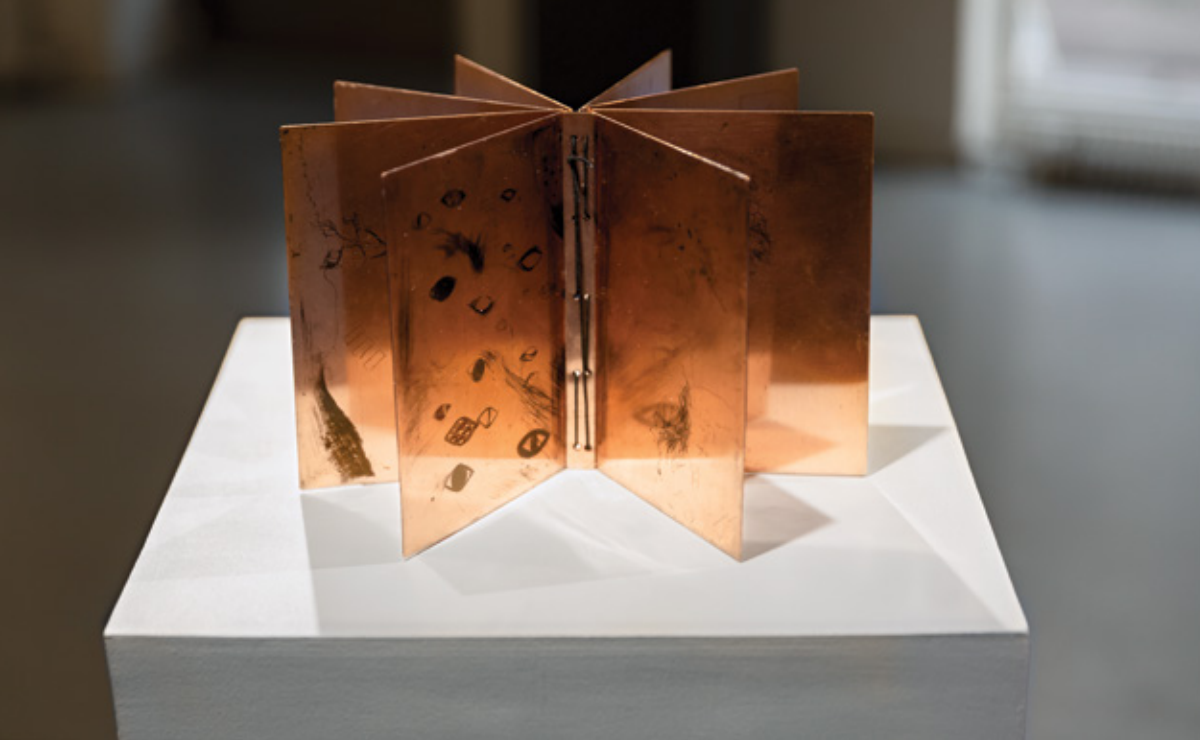
Etutilaan asetin jo Kuvan Keväessä 2019 esillä olleet teokset, eli teoskokonaisuuden *Matkapäiväkirja*, teoksen *Allas: Peurala* sekä ääniteoksen *Muistoja Sompiosta*. Mustassa huoneessa oli nyt ensimmäistä kertaa esillä kaksi teosta: *Mitä jäi jäljelle*, sekä se osa teossarjasta *Ajan kulku*, joka oli näyttelyyn aikaan valmis. Kuten sanottua, kyseinen

teossarja on pitkäaikainen projekti, joka jatkuu opinnäytetyön jälkeen vielä vuosien ajan. Kolme neljästä kuparilevystä on edelleen Lokassa, ja haen sieltä yhden, luonnon työstämän kuparilevyn aina kerran vuodessa myöhemmillä reissuillani.

Kuvat:

s. 87
Emma Peura 2019. Yleiskuva näyttelystä *Antaa matkan piirtää*, Project Room, Helsinki 2019

s. 88
Pienoismalli auttoi hahmottamaan Project Roomin tilat.

Ripustuksen suunnittelu

Ripustuksen suunnittelua varten varasin taidegrafiikan osaston projektikäytävän ja työstin pienoismallin avulla ripustusta siellä. Väkersin teoksistakin pienoismallit ja pyörittelin niitä minutilassa. Halusin antaa jokaiselle teokselle tarpeeksi tilaa hengittää. Erityisesti halusin ripustaa kuparisen *Matkapäiväkirjan* ilmavammin kuin miten se oli ollut Kuvan Keväässä, sillä koin, että siellä ei ollut riittävästi tilaa. Olin saanut tämän käsitykseni tueksi myös palautetta niin yleisöltä, opettajilta kuin muilta opiskelijoiltakin.

Kuvan Keväässä teos oli aseteltu kirjamaisesti raolleen pienelle, valkoiselle hyllylevylle *Matkapäiväkirja*-taulujen viereen lähelle nurkkaa. Tämä teos oli ollut kesällä esillä myös Mäntän Kuvataideviikoilla. Mäntässä olin asettanut *Matkapäiväkirjan* esille valkoiselle veistosjalustalle. Katsoja pystyi kiertämään jalustan ympäri, jolloin teosta saattoi katsoa joka kulmasta. Halusin, että kirjan sivuja voisi katsella kutakin yhtä paljon. Siispä avasin kirjan täysin auki. Pidän tästä esitystavasta niin paljon, että käytin sitä myös Project Roomin näyttelyssä.

Sain grafiikan osastolta lainaan veistosjalustan. Halusin kuitenkin, että siinä olleet ruuviinnitykset eivät näkyisi lainkaan, sillä pyrin vaikutelmaan siitä, että jalusta olisi kuin aineeton kappale. Tämän päähänpinttymän vuoksi pakkeloin jalustaa lähes kaksi viikkoa. Vähemmälläkin olisi päässyt. Minulle kuitenkin tällaiset pienet yksityiskohdat ovat aina olleet tärkeitä. Koin, että röpelöinen jalustan pinta häiritseisi katselukokemusta. Aivan kuten piirros on piirretty sileälle valkoiselle paperille, kuparikirja olisi asetettava sileälle valkoiselle tasolle.

Taitoin näyttelyjulisteen, Facebook-tapahtuman kansikuvan sekä teoslistan. Sain myös ilmaiseksi mainostilaa artgalleries.fi -sivustolta jota pyörittää Jani Pakkala.

Kuvat:

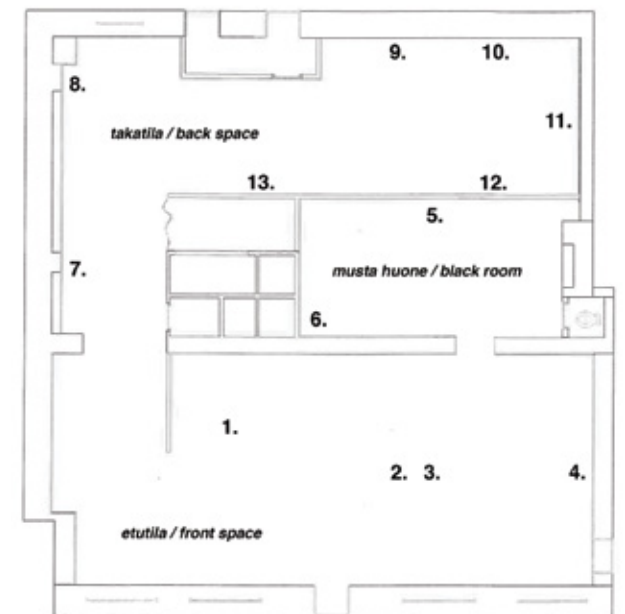
s. 89
Emma Peura 2019. *Matkapäiväkirja* näyttelyssä *Antaa matkan piirtää*, Project Room, Helsinki 2019

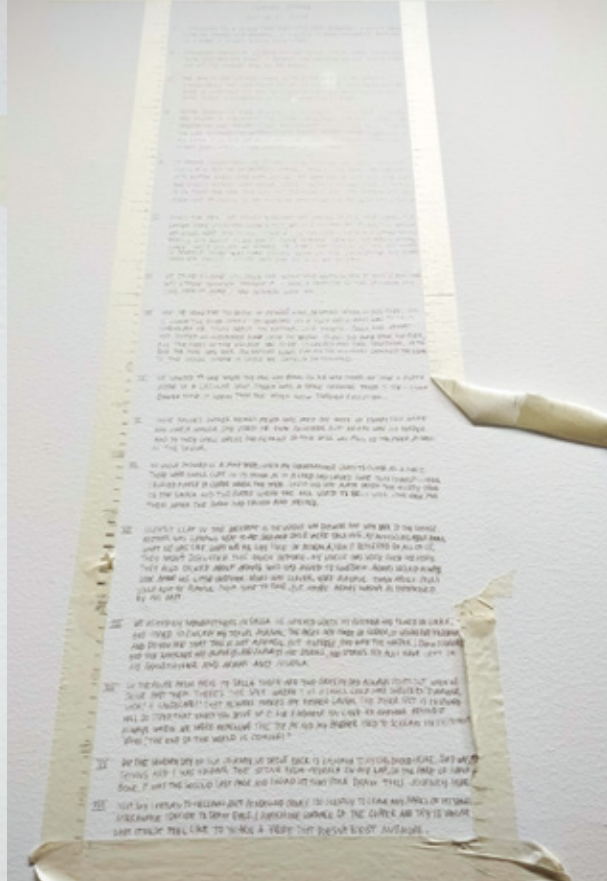
s. 90
Näyttelyn *Antaa matkan piirtää* pohjapiirros.

Project Roomin pohjapiirros

1. *Matkapäiväkirja*
2. *Allas: Peurala*
3. *Muistoja Sompiosta*
4. *Matkapäiväkirja: sivut I-XVI*
5. *Mitä jäi jäljelle*
6. *Sarjasta Ajan Kulku*

7.–12. Camilla Mihkelsoon näyttely

Ripustusviikko

Olin suunnitellut ripustuksen etukäteen täysin valmiiksi, jotta ripustusviikolla minun tarvitsisi vain ripustaa eikä stressata turhasta. Olin ripustanut teoksiani Project Roomiin aiemminkin, joten ripustusviikon lähestyessä koin varautuneeni kaikkeen. Kuitenkin, kun saavuin gallerialle, kävi ilmi, että mustan huoneen oviaukon peittäminen ei ollutkaan mahdollista, kuten oli sovittu. Ei ollut tarpeeksi lauttaa, jolla peittää oviaukon molemmat puolet siten, että takatilan ja mustan huoneen seinäpinnat olisivat tasaiset ja umpinaiset.

Edellisessä näyttelyssä oviaukko oli ollut peitettynä vain toiselta puolelta yhtenäiseksi seinäksi, mutta toiselle puolelle oli asetettu verho oviaukon syvennyksen eteen. Verho häiritsemi sekä minun että Camillan ripustusta, oli se sitten kummalla puolella tahansa, joten asialle oli pakko tehdä

jotakin. Verho myöskin indikoi, että sen takana on jokin tila, jonne voi mennä – galleriathan käyttävät verhoja oviaukoissa pimentääkseen tilan esimerkiksi videoprojisoiteja varten. Näyttelyvieras olisi siis hyvin todennäköisesti tulkinut verhon peittämän aukon oviaukoksi ja törmännyt seinään.

Henkilökunnan mukaan aikaa levyjen hankkimiseksi ei enää ollut, joten jäin ratkomaan ongelmaa yksin. Tarvitsin neljä metriä pitkän seinän frotaaseitekselleni, joten oviaukko oli pakko peittää, kuten jo ripustusta pienoismallin avulla suunnitellessani olin todennut. Soitin työmestari Hessulle, joka oli sattumalta juuri matkalla Levytielle pakettiautolla. Hän suostui etsimään ja tuomaan gallerialle tarvittavan puulevyn ja oviaukko saatiin kuin saatiinkin peitettyä. Harriina Räinen oli suureksi avuksi ripustamisessa.

Yhdessä saimme *Matkapäiväkirja* -taulut seinälle. Kuparikirjan teippasin kaksipuolisella vahvalla liimateipillä jalustaan jotta se pysyisi paikoillaan. *Mitä jäi jäljelle* -frotaasin kiinnitin seinään ruuvein sekä pienin, metallinvärisin magneetein. *Ajan kulku* -sarjan vedokset kiinnitin seinään ruuvein ja magneetein sekä kuparilevyn neljällä messinkinaulalla. Magneetit olivat pieniä, neliskulmaisia ja samanvärisiä kuin messinkinaulat. Tämäkin oli tärkeää. Yksityiskohdat ovat minulle tärkeitä.

Kuvat:

s. 91–92

Matkapäiväkirjan englanninkielinen käännösteksti näyttelyssä Kuvan Kevät 2019. Jos kuvittelet, että seinään suoraan kirjoittaminen on vaikeaa, olet oikeassa.

Valmis ripustus

Jotkut näyttelyvieraat kysyivät, miksi etutilassa on "niin vähän" teoksia. Ripustuksen ilmavuus johtui siitä, että halusin antaa teoksilleni tilaa hengittää. Tila on osa teosta. Kuvan Keväessä minulla oli huomattavasti vähemmän tilaa, joten siellä ripustin teokset kuten parhaaksi näin. Project Roomissa jokaisella teoksella oli oma tilansa, mihin olen erittäin tyytyväinen.

Oikealle puolelle, suurin piirtein keskelle etutilaa toin ruokapöydän, jolle asetin teoksen *Allas: Peurala*. Sen välittömään läheisyyteen, kattoon tuli äänisuihkuteos *Muistoja Sompiosta*. Näyttelytilan päähän seinälle, ikkunoiden viereen, ripustin neljä kehystettyä teosta sarjasta *Matkapäiväkirja*. Taulujen vasemmalle laidalle kirjoitin käsin, suoraan seinään, taulujen tekstien käännökset englanniksi, kuten tein Kuvan Keväessäkin.

Mustaan huoneeseen astuessaan katsoja näkee ensimmäisenä teoksen *Mitä jäi jäljelle*. Ripustin teoksen magneeteilla seinään katselukorkeudelle. Tätä teosta vastapäätä nurkassa oli teokset sarjasta *Ajan kulku*.

Valvojan pöytä sijoitettiin näyttelyni puolelle etutilaan, ikkunan viereen käytävän alkupäähän, sillä siellä ei meistä kummallakaan ollut teoksia. Samassa kohdassa näyttelytilani päättyi, ja sen jälkeisellä käytävällä alkoi Camillan näyttely.

Vieraskirjan asetin mustalle jalustalle, gallerian ulko-oven viereen. Jalusta oli huonossa kunnossa. Se oli maalattu mustaksi, mutta maalipinta oli erittäin kolhiintunut. Koko jalusta oli erittäin kolhiintunut, mikä häiritsi minua suuresti. Musta maali oli lopussa, ja uutta saapuisi vasta avajaispäivänä. Minulla ei ollut aikaa fiksailla gallerian varusteita, joten jouduin jättämään jalustan epäsiistiksi. Jalustan oli oltava ulko-oven luona, koska muuten vieraat eivät olisi kirjoittaneet siihen nimeään. Jalusta oli näin ollen melko lähellä teoksiani, vaikka en olisi halunnut niiden läheisyyteen mitään ylimääräistä. Vieraskirja jalustoineen saatiin kuitenkin sijoitettua sellaiseen paikkaan, että katsoja kykeni katselemaan teoksiani ilman, että ne olivat heti näkökentässä. En tiedä haittasiko jalusta ketään, mutta itseäni se häiritsi.

Valvoimme Camillan kanssa näyttelyä vuorotellen. Näyttelyssä kävi yhteensä 387 näyttelyvierasta. Joka päivä ainakin yksi näyttelyvieras tuli juttelemaan. Oli hienoa saada välitöntä palautetta näyttelystä. Palaute oli varsin positiivista. Ripustusta keuhuttiin ja teoksista haluttiin tietää lisää. Oli antoisaa keskustella teoksen teemoista näyttelyvieraiden kanssa. Näyttely tuntui aidosti kiinnostavan ihmisiä.

Kuvat:

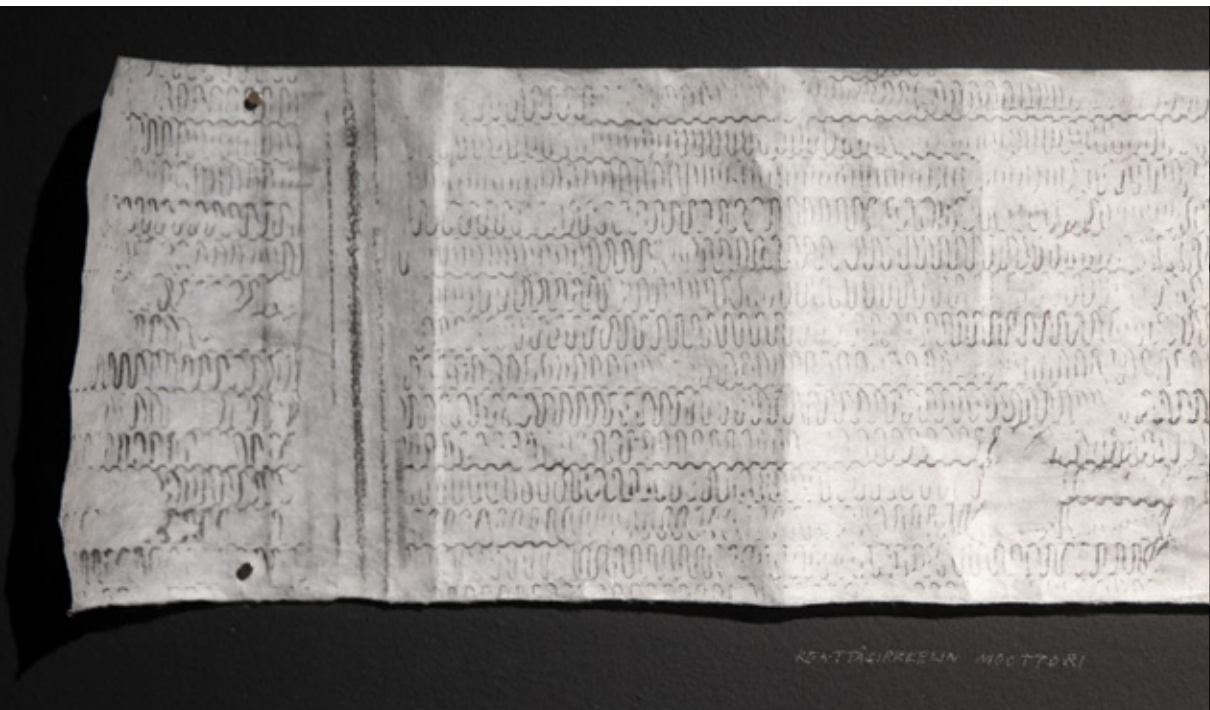
s. 93

Yleiskuva mustasta huoneesta näyttelyssä *Antaa matkan piirtää*. Mustan huoneen teoksista oli haastavaa saada yleiskuvaa, sillä olin suunnitellut ne katseltavaksi erillään toisistaan.

s. 94

Emma Peura 2019. *Mitä jäi jäljelle*.

Frottage kozolle. 20 x 401 cm

KENTTÄSIRKKEEN MOOTTORI

SE PETAJÄ JONKA KYLKEEN ON VEISTETTY ASKELMIA

Mitä jäi jäljelle (2018)

frottage kozolle
20 x 401 cm

seinään kirjoitetut tekstit:

Kenttäsirkekin moottori

Se petäjä jonka kylkeen on veistetty askelmia

Talon jäänteet

Pata josta kasvaa puu

Teoksen *Mitä jäi jäljelle* tein ensimmäisellä Lokan reissullani paikan päällä. Se on *Matkapäiväkirja* -kokonaisuuden sisarteos. Tässä teoksessa olen jälleen yhdellä tavalla dokumentoinut minulle tärkeitä Peuralan paikkoja, joista kerron myös *Matkapäiväkirja* -kokonaisuudessa.

Hiersin graffitikynällä erilaisia pintoja jäljiksi paperille. Teoksessa on jälkiä neljästä eri paikasta. Kirjoitin käsin lyijykynällä nämä paikat näyttelytilan seinään teoksen alareunaan kohtiin, josta ne alkavat. Forttaasijäljet ovat kovin abstrakteja eikä minulla ollut aikomusta koota niistä mitään esittävää kuvaa, mutta ne kuitenkin loivat myös esittäviä muotoja: *Pata josta kasvaa puu* -osio muistuttaa tunturihorisonttia.

Kozo on japanilainen, läpikuultava mutta vahva paperi. Se soveltui hyvin frottaasin tekoon. Reissupäivä oli kirkas, aurinkoinen ja tuulinen. Pitkä paperisuikale liiteli ilmassa aina kun rullasin siitä uutta kohtaa työstettäväksi.

Paperi on reissun jäljiltä ryppyntynyt ja paikoittain sammaleesta ja maasta värjäätynyt. Puhdasta metsäroskaa, meillä sanotaan.

Teos oli esillä Project Roomin näyttelyssä mustassa huoneessa. Teosta varten toinen huoneen oviaukoista peitettiin. Kiinnitin teoksen seinään katseen korkeudelle hopeanvärisillä pienillä magneeteilla. Koska huone oli musta, se oli tilana hyvin riisuttu ja tavallaan tyhjä. Huoneen nurkkia ei erottanut, kuin vasta tovin huoneessa aikaa vietettyään.

Huone tilana korosti mielestäni teoksen kokoa onnistuneesti. Se oli dramaattisen näköinen riisutulla olemuksellaan riisutussa tilassa, jossa oli lisäksi vain *Ajan kulku* -sarja vastapäisessä nurkassa.

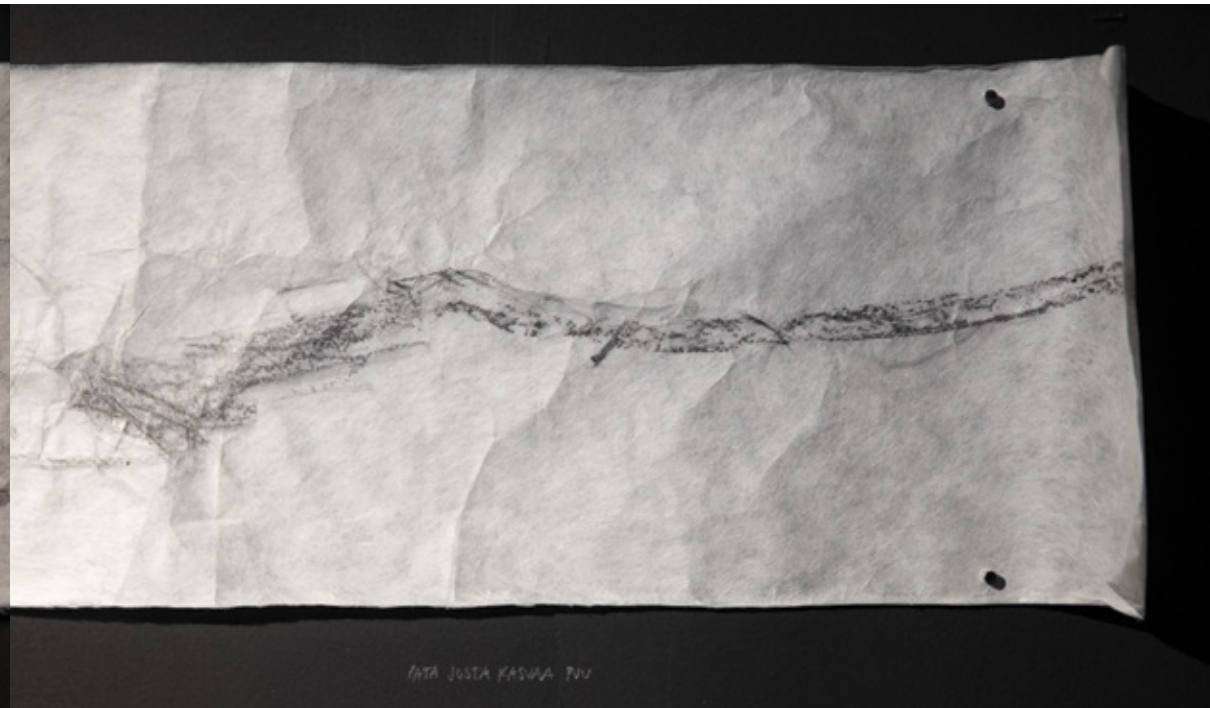
Olin asettanut teokset tilaan siten, että niitä kykeni katselemaan omina kokonaisuuksinaan. Kun huoneeseen astuu sisään, näkee ensimmäisenä neljä metriä pitkän frottaasin levitetynä seinälle. *Ajan kulku* -sarja oli ripustettu huomaamattomaksi vastapäiseen nurkkaan siten, että sitä ei voinut helposti katsella yhtä aikaa frottaasin kanssa. Kun kääntyi katselemaan *Ajan kulku*a, jäi frottaasiteos täysin katsojan selän taakse. Näin nämäkin teokset saivat tilaa hengittää varsin pienessä huoneessa.

Kuvat:

s. 95–96

Detaljeja teoksesta *Mitä jäi jäljelle*.

Teoksen alle on kirjoitettu tekstiä lyijykynällä.

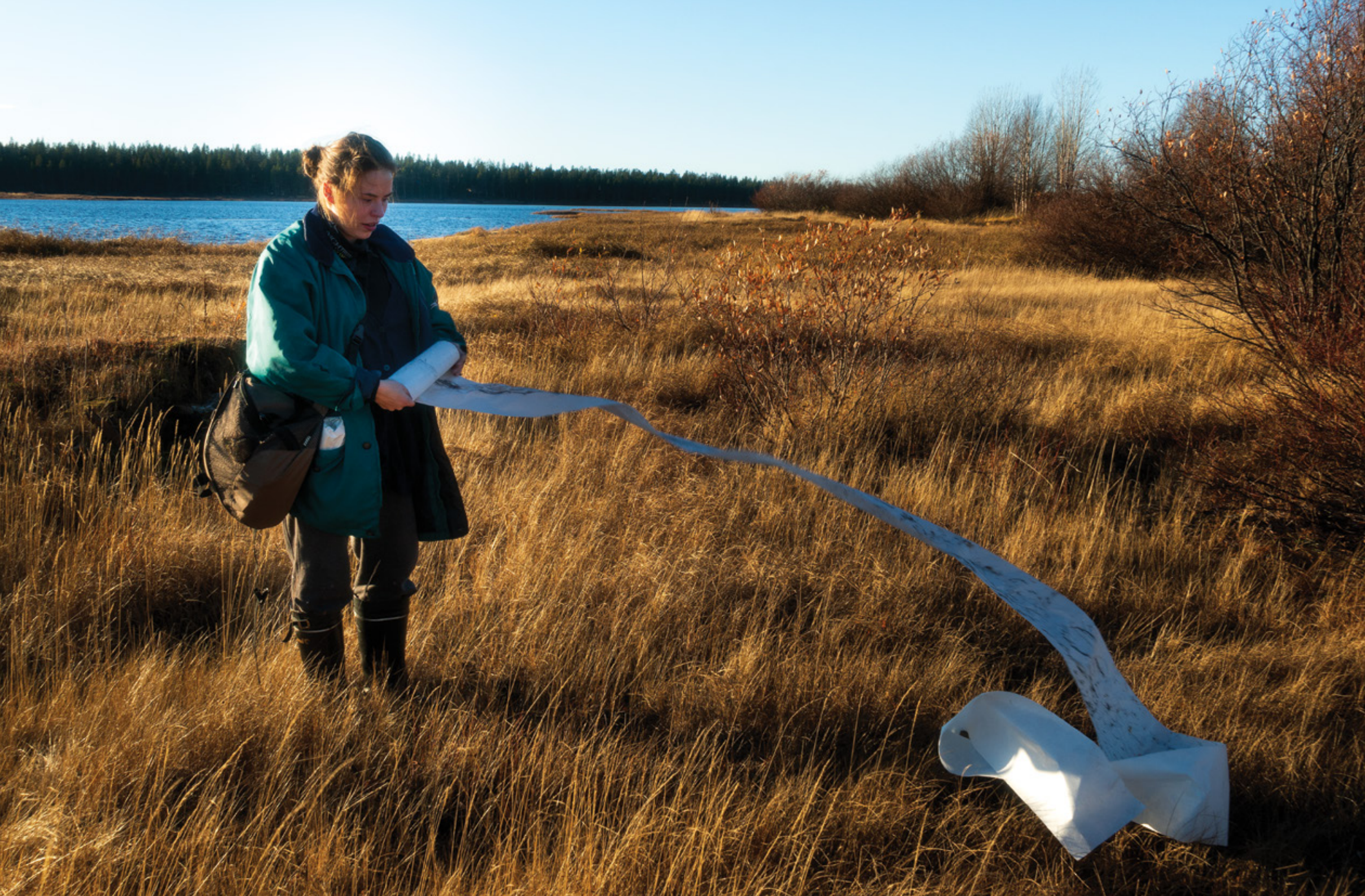
Kuvat:

Tämä aukeama:
Detaljeja teoksesta *Mitä jäi jäljelle*.
Teoksen alle on kirjoitettu tekstiä lyijykynällä.

Seuraava aukeama:
Frottaasi tuulettuu Lokassa 2018.
Kuva: Mikko Peura

s. 101–102:
Petteri ja Pauli myllyn jäänteillä Peuralassa 70-luvulla.
Kuva: Ilkka Peura

s. 103–104:
Ilkka ja Pauli hillassa Peuralassa 70-luvulla.
Kuva: Petteri Peura

9. AJATUKSIANI TAITEESTA JA SEN TEKEMISESTÄ

Prosessi, vuoropuhelu minun ja teoksen välillä, on minulle tärkeä. Joidenkin teosten kohdalla prosessi on valmis kun teos esitetään muille. On myös teoksia, joiden kanssa tämä suhde se ei pääty koskaan. Taide on minulle väline, jolla pyrin ymmärtämään itseäni sekä maailmaa, jossa elän.

Ote työpäiväkirjastani 23.7..2019

*Taide on
Ihmettelyä
Etsimistä
Tutkimista
Löytämistä
Jakamista
Taide on prosessi*

Ote työpäiväkirjastani 21.10.2019

Kun teen taidetta, tutkin jotakin: asiaa, ilmiötä, tapahtumaa, liikettä, materiaalia, itseä. Tutkimuksen lopputulos on sitten toivon mukaan aina jonkinasteinen ymmärrys, havainto, lopputulema, joka olisi myös muille kuin pelkästään minulle mielekästä katsottavaa, kuunneltavaa, koettavaa.

Tähän mennessä olen tutkinut tavallaan useampaa asiaa samanaikaisesti. Lokan allas ja siihen liittyvät asiat ovat jo kaukana menneisyydessä olevaa historiaa, jota olen tutkinut taiteen keinoin. Samaan aikaan olen tutkinut myös omaa historiaani – mitä kaikkea oli ennen allasta, mitä siitä kaikesta jäi jäljelle, ja mitä se on merkinnyt minulle.

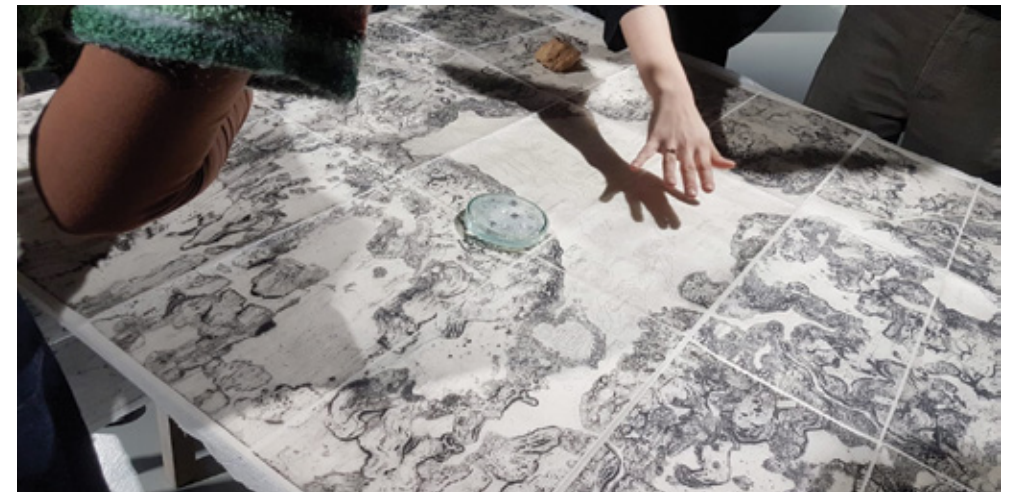
Lokan altaan tutkiminen on mullistanut tapani tehdä taidetta. Tellervo-Kalleinen ja Oliver Kochta-Kalleinen pitivät Suomi 100 -nimisen kurssin, jolla pääsin kokeilemaan minulle uudenlaista työskentelytapaa. Teimme erilaisia harjoituksia. Menimme ABC:lle

piirtämään. Haastattelimme ihmisiä. Teimme ryhmätöitä. Kaikki harjoitukset eivät sopineet minulle, mutta niiden kokeileminen oli kuitenkin antoisaa. Ne ruokkivat lisää ideoita. En myöskään ollut koskaan kutsunut ketään puhumaan näyttelyyni, kuten Suomi 100 -näyttelyssä tein. Kutsuin saamelaisen sukulaiseni, Tuula-Maijan siskon Hilikka Maggan puhumaan Lokan altaan ja saamelaisten historiasta alueella. Allashan on rakennettu Saamenmaalle, ja sen tulo vaikutti merkittävästi saamelaisten elämään.

Opinnäytetyön prosessi on tuonut praktiikkaani sosiaalisia elementtejä. Yleensä työskentelen yksin. Pyörittelen ajatuksia ja ideoita päässäni, kunnes saan jostakin kipinän tekemiseen, mihin sitten uppoudun. Grafiikanpajat, joissa työskentelen, ovat aina olleet jaettuina. Akatemiallakin grafiikan osastolla on toisinaan melkoinen kuhina, mutta koen silti työskenteleväni

yksin. En ole koskaan aikaisemmin keskustellut näin paljon työstämästäni projektista enkä ole aikaisemmin kerännyt näin laajasti materiaalia teosta varten eri lähteistä. Olen katsonut dokumentteja, luenut kirjoja, keskustellut, haastatellut ihmisiä, matkustanut osana teoksen tekoprosessia. Tämä on suuri muutos minulle aiemmin tyypilliseen työskentelytapaan, johon on kuulunut tietynlainen eristäytyneisyys ja teoksen sisältöjen salailu. En yleensä tykkää puhua keskeneräisistä teoksistani, sillä enhän välttämättä itsekään vielä tiedä, mitä niistä lopulta tulee. Opinnäytetyötä tehdessä tilanne oli sama, eli en tiennyt millainen teoskokonaisuus lopputuloksena syntyisi. Nyt kuitenkin teoksen lähtökohtien salailun sijaan kerroinkin niistä, enkä pitänyt niitä salaperäisesti itselläni. Aivan kaikesta ei kuitenkaan voi puhua eikä myöskään kirjoittaa. Siksi on kuvataide.

Kuvat:

s. 105

Vielä 70-luvulla altaan vesi saattoi olla sen verran matalalla, että Piettämäjoen sillan korvalle pystyi kahlamaan. Jos vesi oli alhaalla, saattoi tie näkyä lähes kokonaan. Ajan saatossa tämä tien penkka on syöpynyt pois veden virtauksen vaikutuksesta. Kuva otettu 70-luvulla syksyllä hilla-aikana. Etualalla Pauli-ukki kalastaa, taaempänä isäni Ilkka. Perhealbumista, kuvaaja Petteri Peura.

s. 106

Yllä: Hilikka Magga esiintymässä Suomi 100: Kriittinen kartta -näyttelyssä 2017. Kuvakaappaus videotaltioinnista, kuvaaja: Emma Peura

Alla: Puhumisesta ja keskustelusta tuli myös osa teosta. Alkuperäiskansojen taiteen ja taiteellisen tutkimuksen lukupiiri näyttelyssäni 13.11.2019. Kuva: Lea Kantonen.

Se oli se Elina Merenmiehen maalaus, jonka näin Salaista iloa -näyttelyssä Taidehallissa vuonna 2012. Olin siihen aikaan työstämässä kuvataiteen kandidaatin opinnäytetyötäni Imatran taidekoulussa. Muistan, että sen tekoprosessi oli stressintäyteinen ja loppua kohden jopa ahdistava. Osasyy oli kirjallinen osio, tai siihen liittyviin ongelmiin projisoitiin kaiken sen ajan meiningin. Minulla ei ollut aavistustakaan mistä kirjoittaa, miten kirjoittaa.

Läksin sitten eräänä viikonloppuna Helsinkiin ja vierailin Merenmiehen näyttelyssä. Olin fanittanut hänen tussimaalauksiaan jo pitkään, mutta pidin hänen öljyvärimaalauksiaan suorastaan kammottavina. Niistä uupui se, mitä tussimaalauksissa oli. Siellä minä sitten kiersin näyttelyä tussimaalauksia ihastellen kunnes törmäsin näihin kammottaviin maalauksiin. Minua alkoi ärsyttää oma asenteeni. Siihen aikaan minua ärsytti muutenkin se kiireellisyys, mikä ihmisten tavassa katsoa taidetta vallitsi, ja mielestäni vallitsee edelleen. Yksittäinen teos nimittäin saa harvoin ansaitsemaansa aikaa tulla nähdyksi. Kaikki ei aukea yhdeltä vilkaisulta.

Päätin sitten tässä ärsyyntyksessäni tehdä empiirisen kokeen: antaisin taideteokselle aikaa. Valitsin mielestäni kammottavimman maalauksen ja istuin penkille sen eteen. Päätin katsoa tätä yhtä teosta ainakin kymmenen minuutin ajan. Asetin kännykkään ajastimen ja ryhdyin katsomaan. Katsominen oli alkuun turhauttavaa ja pitkäväteistä, sillä tiesinhän jo, miltä maalaus näyttää. Kuitenkin kun aikaa kului, aloin nähdä teoksen eri tavalla.

Jotenkin se muuttui epämääräisyydestään esittävämmäksi ja sen värien ja muotojen nyanssit saivat uusia merkityksiä. Merkityksiä minulle. Aloin löytää teoksesta asioita joista pidin ja jotka olivat minulle mielenkiintoisia. Lopulta aika kuluikin nopeasti, ja kun kännykän ajastin soi, oli asenteeni maalausta kohtaan muuttunut täysin. Nykyään se on yksi lempiteoksistani Merenmieheltä, ja yksi lempiteoksistani ylipäätään. Teos osoitti minulle ajan merkityksen taiteen kokemisessa. Taide vaatii aikaa. Ja sille on annettava aikaa. Vain siten taide voi palkita katsojansa kokemuksella. Tarvittavan ajan pituus vaihtelee kunkin teoksen ja kunkin katsojan kohdalla. Tämän oivalluksen sain

maalauksesta ja päädyin käsittelemään aihetta myös lopputyössäni.

Ote työpäiväkirjastani 13.11.2018
Voipion kirjoitusseminaari: Teos, josta on syntynyt merkityksellisyys tunne

Työskennellessäni minä määrään. Päätän, mitä tehdään. Halutessani voin uppoutua tuntikausiksi työn alla olevan teoksen maailmaan. Toisinaan se on rankkaa, mutta silti antoisaa. Muu maailma unohtuu, ajan kulku ja -taju unohtuvat ja menettävät merkityksensä. Kun työskentelen, olen onnellinen. Kun tutkin, päätän itse, mitä tutkin, millä tavalla ja kuinka kauan käytän siihen aikaa. Ratkaisut joihin päädyn, ovat loppujen lopuksi aina ne oikeat, kunhan itse olen niihin tyytyväinen. Koen tavallaan tekeväni subjektiivista, taiteellista tutkimusta, jossa ei etsitä objektiivista totuutta. Asiat voi toteuttaa monella eri tavalla. Ääniteoksen voi toteuttaa tuhannella eri tavalla. Kaiken voi myös aina tehdä paremmin tai toisella tavalla.

Tällä hetkellä olen todella kiinnostunut erilaisista prosesseista ja niiden tutkimisesta. Miten jokin asia toimii ja miten sitä voisi käyttää toisin. Taiteen tekemisessä tämä näkyy ehkä eniten teosten/teosmateriaalin tietynlaisena kierrättämisenä. Esimerkiksi leikkasin juuri erään kuparisen veistokseni osiin jotta voisin tehdä siitä uuden teoksen, joka esittää sitä teosta mikä se ensin oli.

Ote työpäiväkirjastani 8.1.2019

Arvostan muiden ihmisten kokemuksia teoksistani ja minua kiinnostaa, miten muut ajattelevat asioista, joita tutkin. Kukaan muu ei kuitenkaan voi puolestani päättää, miten praktiikkaani toteutan. Kuuntelen mielipiteitä, mutta valta ja vastuu ovat minun. Tämä on kaltaiselleni perfektionistille voimaannuttava asia. Voin toteuttaa itseäni taiteellisen tutkimuksen kautta tekemällä itse rajaukset valitsemalleni tutkimuksen kohteelle. Kun teen taidetta, tutkin juuri minua kiinnostavia asioita. Kun teen taidetta, olen oma itseni.

En halua heittää mitään pois. Enkä haluaisi kuluttaa maapallon resursseja niin paljon kuin kulutan. Haluan, että tämä ajatusmaailma heijastuisi taiteelliseen työskentelyynikin, sillä olisihan se ristiriitaista että tahtoisin elää muuten järkevästi mutta sitten käyttäytyisinkin tuhlailtavasti taiteen tekemisen parissa. Taiteen tekeminen on muutenkin aina heijastanut sitä, millainen minä olen, sillä sitä minä myös koko ajan tutkin. Kuka minä olen, kuka minä olin.

Ehkä tutkiminen on tällä hetkellä se avainsana.

Samaan aikaan kun tutkin, myös toteutan itseäni. Tekeillä olevan projektin on oltava minulle mielekäästä tekemistä. Tämä ei aina tarkoita, että tekeminen olisi hauskaa. Kunhan se on sellaista tekemistä, jonka johdosta minulle syntyy tunne, että olipa hyvä että tein tämän. Se oli hyvin tehty.

Ote työpäiväkirjastani 29.10.2018

Kuva:

Tämä sivu:
Elina Merenmies 2011. *Man Tree*. kuva: Galerie Anhava

10. KÄSILLÄ AJATTELEMINEN

*Piirtäminen on ajallista toimintaa.
Minun läsnäolonani on piirroksissa.*

Ote työpäiväkirjastani 1.12.2019

Minulle taiteen tekeminen on kehollinen kokemus. Käsillä ajattelua. Tutkin kuparia materiaalina, piirtämistä tekona sekä jäljen jättämisen merkitystä ja liikkeen tuomaa ajatusta. Mikä kaikki lasketaan piirtämiseksi? Mitä oikeastaan on piirtäminen?

Itse hahmotan, että piirtäminen on tekemisen kautta pohtimista, etsimistä, löytämistä. Taidegraafikan monivaiheiset työprosessit antavat minulle myös aikaa ajatella. Kuparin pinnalle raaputtaminen on sinänsä yhtä välitöntä kuin perinteinen piirtäminen, mutta kuvan matka mielestä paperille on varsin pitkä. Siinä tehdessä on aikaa ajatella. Ehkä minun on ikään kuin oltava aina jonkinlaisessa liikkeessä, kun käsittelen mieltäni askaruttavia teemoja ja konsepteja. Ideat ja ratkaisut syntyvät liikkeessä. Piirtämisen liike on kuin mantra, joka auttaa keskittymään. Kirjailijat käyvät kävelyllä, kuvataiteilijat piirtävät.

Kupari on samaan aikaan vahvaa ja kestävä. Siitä tehdään kattoja ja putkia ja sähköjohtoja. Se on kuitenkin myös varsin pehmeä metalli, joka naarmuuntuu, hapettuu ja tummuu helposti. Se reagoi ilman kanssa. Siksi sillä tutkitaan mm. maaperän happamuutta. Se on antiseptinen. Kuparille voi piirtää tekemällä siihen naarmuja. Opinnäytetyössäni tutkin, miten eri tavoin näitä naarmuja ja jälkiä kuparin pintaan saa tehtyä. Kuparin tutkimisen kautta päädyinkin pohtimaan piirtämistä – sitä, missä menee naarmuttamisen ja piirtämisen raja. Onko sitä rajaa olemassakaan? Ehkä piirtäminen eroaa naarmuttamisesta siten, että piirtäminen on tahallista ja tarkoituksenmukaista jäljen jättämistä. Tekemällä tutkin.

Kymmenen vuotta sitten mulle oli todella tärkeää osata, tietää ja hallita, mitä piirtämiseen tuli.

*Hyvä piirtäjä
Ja sitä kautta
Hyvä taitelija
Ja se pieninkin naarmu kuparissa oli
kauhistus.
Ja nyt minä innostun kuparin
naarmuuntumisesta ja
Siitä ettei tiedä mitä tekee tai mitä
tapahtuu tai tulee tapahtumaan, ja
mitä vähemmän on kontrollia, sitä
kiinnostavampaa tekeminen on.
Sitä parempi lopputulos on?*

Ote työpäiväkirjastani 18.1.2019

Olen vasta nyt pääsemässä eroon minulla jo vuosia olleesta ajatuksesta tai tarkemmin asenteesta, jonka mukaan taitelijan tulisi löytää jokin yksi tekniikka ja tulla siinä mestariksi, tai vaihtoisesti taitelijan tulee löytää jokin yksi aihepiiri, josta ammentaa inspiraation työhönsä. En osaa tarkalleen sanoa, onko joku aikoinaan minulle sanonut näin vai olenko kehittänyt tämän itsekseni omassa päässäni. Joka tapauksessa minulla on ollut uskomus, jonka mukaan tämä on se "oikea", tai ainakin paras tapa olla taitelija.

Siispä käytin tarpeettoman paljon energiaa siihen, miten saisin vallittua lukuisista ihanista menetelmistä vain yhden. Kuvittelin pitkään olevani metalligraafikko. Metalligrafiikan jälki oli ja on edelleen mielestäni kauneinta mitä painomenetelmillä voidaan saavuttaa. Olin siinä myös hyvä, mutta Imatralla opiskellessani kehitelin kuitenkin itselleni taitelijaidentiteetikriisin tekemällä kuvataiteen kandidaatin lopputyöni vesiväripuupiirroksena johon yhdistin myös ääntä.

En yrityksistäni huolimatta millään onnistunut tavoitteessani löytää sitä Yhtä Täydellistä Tekniikkaa. Kuvittelin, että minun tulisi myös valita esimerkiksi abstraktin ja esittävän kuvamaailman väliltä vain toinen. Kun teinkin Imatralla maisemallisen puupiirrossarjan, olin jälleen kriisissä, sillä minunhan oli "pitänyt" tehdä figuratiivista metalligrafiikkaa eikä maisemia. Olinhan näin etukäteen päättänyt. Tällaista vaikeilua ja vaiheilua olen sitten harrastanut

praktiikassani tasaisin väliajoin. Aloittaessani kuvataiteen maisteriopinnot Kuvataideakatemiassa, suunnitelmani oli keskittyä tekemään suurikokoisia syövytyksiä kuparille eri tekniikoin. Löysin kuitenkin itseni muun muassa animaatiokursseilta ja olen viimeisen kolmen vuoden aikana esimerkiksi terästännyt vain yhden kuparilaatan.

Olen onneksi alkanut pikkuhiljaa ymmärtää, että vaikka on olemassa taitelijoita, jotka kykenevät toteuttamaan itseään keskittymällä yhteen tekniikkaan, ei minun ole pakko tehdä samoin. En kykene, enkä enää oikeastaan halua tehdä niin. Aina vain harvemmin päädyn käyttämään mitään grafiikanmenetelmää ylipäätään. Olen alkanut kallistua taidegraafikon identiteetistä kohti laaja-alaisempaa kuvataiteilijan identiteettiä. Työskentelen aihe edellä kuten aina ennenkin – en vain ole tiedostanut sitä. Olen saattanut päättää, että seuraavaksi teen vaikkapa metalligrafiikkaa, mutta jos idea jota työstän, ei välttämättä toimikaan metalligrafiikkana, se ei saa kyseisestä tekniikasta tukea. On siis käytettävä sellaista menetelmää, joka tukee käsillä olevaa ideaani. Tämän ymmärtäminen on ollut vapauttava kokemus.

Olen piirtäjä, joka ei aina piirrä. Aina teokset eivät anna piirtää. Kuvataiteilijan nimikkeen alla pääsen toteuttamaan itseäni vapaammin kuin taidegraafikon, joksi itseni olin aiemmin asemoinut.

*Olen iloinen, että ainakin toistaiseksi
kuivaneula näyttäisi soveltuvan
opinnäytetyöprojektiini, sillä en ole
joutunut vielä luopumaan siitä.*

Ote työpäiväkirjastani 20.11.2018

Teksti teoksessa

Kirjoittaminen ja tekstin tuottaminen voi olla aivan yhtä tärkeä osa taideteoksen tekoprosessia kuin piirtäminen. Vedosnumeroiden kuitenkin koen häiritsevän teoksen katsomista. Vedosmerkinnät vievät huomiota itse kuvasta, sillä katse hakeutuu automaattisesti lukemaan tekstiä. *Matkapäiväkirjan* vedosmerkinnät ja signeerauksen tein tästä syystä vedosten nurjalle puolelle.

*Kaikki prosessin vaiheet ovat yhtä tärkeitä
ja merkittäviä.
Kuva on merkki, jälki. Teksti on sanoja
jotka on kirjaimia jotka on merkkejä ja
sanat on viestejä ja kommunikaatiota ja
kuvat on viestejä ja kommunikaatiota.
Sanomattomia sanoja.*

Ote työpäiväkirjastani 5.2.2020

Kuva:

Emma Peura 2012. *Ilmapiirit*. Kuva näyttelystä ITÄÄ – Peura, Holmström, Hinkula, Nykänen, Galleria Rantakasarmi, Suomenlinna, Helsinki, 2014.
Kuva: Yordi Lara-Ochoa

11. POHDINTAA JA PALAUTTEITA

*Tarve vaatii
Aika näyttää*

Ote työpäiväkirjastani 4.4.2019

Mitä tulee työskentelyyni, olen enemmän hereillä tai valppaana. Minulla ei myöskään ole enää niin kiire. Olen ymmärtänyt, että teokset tarvitsevat aikaa. Toinen taiteellisen työn ohjaajani Outi Pieski muistutti, miten tärkeää onkaan vain pidellä teosta ja olla sen kanssa läsnä. Olla samassa tilassa ja ajassa niiden kanssa - ei vain työstää niitä aktiivisella teolla.

Olen huomannut, että joissakin asioissa hosun. Minulla oli, ja on edelleen tapana järjestää tai olla osana lukuisissa näyttelyissä vuosittain. Olen alkanut ymmärtää, ettei joka vuosi tarvitse eikä varsinkaan kannata pitää yksityisnäyttelyä. Näyttelyiden lukumäärän lisäksi minulla on ollut kiire siksi, etten ole antanut teoksilleni tarpeeksi aikaa. Olen yrittänyt pusertaa ne valmiiksi liian lyhyessä ajassa. Olen luullut, että minun on tehtävä niin. Jonkun mielestä vuosi voi olla pitkään aika työstää jotakin yhtä asiaa, mutta minulle se ei välttämättä riitä. Olen oppinut, että se on ihan ok. Asioiden pitää saada hautua, tekeytyä, itää ja juurtua. Olen (tämöinen) pohtija.

Ajan on myös oltava tyhjää välillä, jotta teokset voivat kehittyä mielessä. Täytän aikani tekemisellä ja lähden moneen mukaan myös siksi, että innostun herkästi.

Siitä seuraa kiire. Nykyään tunnistan liiallisen kiireen ja pyrin ylisuorittamisesta pois.

Viimeisin innostukseni on paperinvalmistus. Oma paperinvalmistuspaja on ollut minulla haaveena jo pitkään, vuosia. Vuosi sitten minulle tuli mahdollisuus hankkia Hollander eli "hollanteri", laite, jolla valmistetaan paperimassaa. Ostin sen. Rupesin keräämään porukkaa, ja nyt meillä on paperinvalmistuspaja Roihupellossa viiden muun taiteilijan kanssa. Minua kiinnostaa paperinvalmistuksen prosessi ja ekologinen taiteen tekeminen luonnonmateriaaleista.

Kallistun myös koko ajan enemmän taiteellista tutkimusta kohti. Koen, että teen eräänlaista visuaalista tunteiden ja historian tutkimista. Minua kiinnostaa taidegrafiikan perusperiaate: informaation siirtäminen pinnalta toiselle. Miten asiat siirtyvät ja muuttuvat, kuten myös ihmisen historiassa asiat elävät, siirtyvät ja muuttuvat. Tämä on jatkuva prosessi. Taiteen tekemisen prosessi ei lopu piirtämiseen, ei vedostamiseen, eikä kehystämiseen.

Se ei pääty koskaan.

Palautteista olen saanut rohkeutta ja ymmärtänyt, että muitakin kiinnostavat nämä asiat, mitä taiteessani käsittelen.

*Onko mikään koskaan valmista?
Onko yhtä totuutta olemassa?
Saako olla monta totuutta?
Viittaus Hanna Guttormin tekstiin Flying
Beyond
Focault, autoetnografinen teksti,
posthumanismi*

Ote työpäiväkirjastani 14.11.2019

Kuvat:

s. 111–112
Pitkä matka valmiiksi paperipajaksi on alkanut. Kuvia Helsingin Paperipajasta ja hollanterista muuton jäljiltä Roihupellossa Levytiellä tammikuussa 2020.

**Lainauksia sekä omia muistiinpanojani
Antaa matkan piirtää -näyttelyn saamista
palautteista**

"Kävin Taideyliopiston Kuvataideakatemia maisterinäyttelyssä katsomassa mitä nuoret taiteilijat ovat työstäneet. Olihan siellä esim. Jyri Ala-Ruonan teos jonka huolisin heti seinälleni, Tuomo Laakson musta puhuvat maalaukset, Riikka Salmisen hauskat maalaukset ja monta muuta. Viimeiseksi säästin Emma Peuran työn. Hän oli tehnyt upean Lokan alueen kartan kuivaneulatekniikalla. Lisänä piirustusluonnoksia matkalta isoisan kotipaikalle Lokkaan. Jokaiseen kuvaan liittyi tarina ja niistä kertyi kokonainen matkakertomus. Taustalla kuului Emman isän kertomana tarinoita jotka liittyivät perheeseen ja lokkaan. Kerrassaan vaikuttava kokemus! Emma oli hienosti yhdistänyt kuvataiteeseen saamelaisen kerrontaperinteen! Poistuin näyttelystä kyyneleet silmissä!" Tarja Parpo-Suominen

Ote työpäiväkirjastani 30.5.2019

Vedokset kehyksissä tekstillä hyvin 60-lukua mutta sisällöllisesti ei Hyvin konseptuaalinen kokonaisuus Ihmisiä kiinnostaa Hyvin tilaa ilmaa sivuilla kehyksissä vaikka varmasti on ollu kallista teettää kehykset. Elevates the drawings.

Kaikkea on ajateltu, teksti seinässä hyvä ratkaisu Tekstiä joittenki hankala lukea kun ääni kuuluu kans Tarttis enemmän tilaa, paljon, mutta tässä tilassa hyvin aseteltu Tosin kuparikirja olis voinu olla itsekseni jossain kauempana vedoksista omana objektinaan, teoksenaan. Ja hyvä että se on nimenomaan mun keittiön pöytä Sellaisen äärellähän tarinoita kerrotaan Tuolitki olis ollu jees (ei minusta)

Ote työpäiväkirjastani 9.5.2019
Kuvan Kevät 2019 -seminaari
Suzanne Mooney ja Annet Dekker

"Lähdin isäni ja veljeni kanssa käymään paikassa, jota ei enää ole". Näin alkaa Emma Peuran (s. 1988) neliosainen grafiikan kokonaisuus Matkapäiväkirja (2019). Peuralla oli mukanaan kuparilevyistä sidottu muistikirja, jonka sivuille hän kaiversi kokemuksiaan ja matkalla esiin nousseita muistoja, yhden kerrallaan.

Piirroksat kuparilevyissä ovat nopeita, luonnosmaisia, mutta vedosten reunaan kirjattuihin lauseisiin yhdistettyinä paljon puhuvia. "Paikka, jota ei enää ole" on Lokka, Sodankylässä sijaitseva valtava tekojärvi, jonka paikalla oli aikaisemmin metsää, peltoja, kylä ja koteja. Nyt muistotkin ovat veden alla.

Visuaalisesti vahva kokonaisuus on esimerkki siitä, miten taide tekee henkilökohtaisesta menetyksestä yhteisen. Teoksen kaari ulottuu luontosuhteesta talouspolitiikkaan ja tekee menneestä taas ajankohtaisen. Ekologiset tekotavat näkyvät ennätyslaajassa Kuvan Kevät -näyttelyssä: nuoret kuvataiteilijat kantavat huolta ympäristöstä.

Helsingin Sanomat 7.5.2019
Timo Valjakka

Päivi Takalakin tykkäs ripustuksesta ja pohti sitä miten raaputtaminen, raapiminen on ihan eri asia kuin piirtäminen, liittyen jäljen jättämisen tematiikkaan. Ripustusta kehuuttiin ja että Project Roomissa pääsi keskittymään paremmin tähän jäljen jättämisen teemaan kuin kuvan keväässä. Kirjallista osiota oltaisiin haluttu myös jo lukea. Veli Granö kehui myös ripustusta ja Lapin luonnosta puhuttiin, inspiraationlähteenä ja näin. Ääniteos kuulostaa "vanhalta" sisällön puolesta vaikka se on äänitetty 2017.

Sain Anita Snellmanin säätiön stipendin opinnäytetyöstä. Ostin sillä Hollanderin. Kiasma osti Allas: Peurala -pöytäkartan ilman pöytää ja ääniteoksen Muistoja Sompiosta. Valtion taideteostoimikunta osti Matkapäiväkirja-sarjan eli kuparikirjan ja neljä kehystettyä taulua. Taulujen vedokset ovat neljän kappaleen sarjoja joten minulle jäi vielä itselleni vedoksia. Mulle oli tärkeää että teokset ostettiin sillä nyt ainakin osa sijoitetaan julkiseen tilaan eivätkä ne jää pölyttymään varastoon. Joulukuussa sain vielä Suomen Taideyhdistyksen nuorten apurahan.

Ote työpäiväkirjastani
1.11.2019–1.2.2020

12. KOHTI TULEVAA

Jo opinnäytettä tehdessäni olen mennyt koko ajan lähemmäs luonnonmateriaaleja ja ekologista ajattelua. Tämä ilmenee myös myöhemmissä teoksissani.

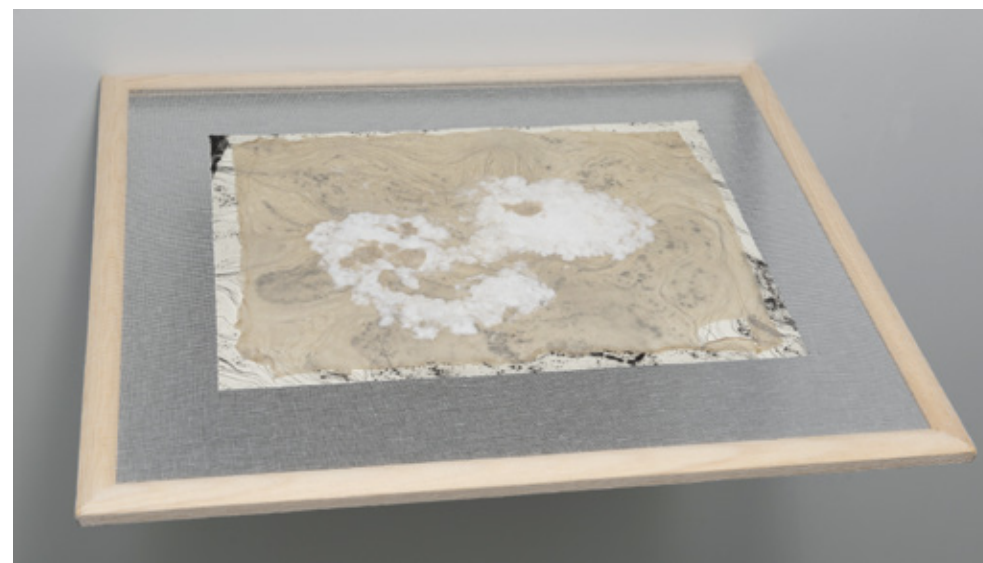
Pidän kuivaneulatekniikasta sen luonteen ja tekoprosessin vuoksi – siitä, miltä tuntuu piirtää kuivaneulalla, millainen kokemus se on. Se on minulle tärkeä tekniikka myös siksi, että se on mekaaninen. Siinä ei käytetä voimakkaita happeja jälkien syövyttämiseen. Itse rautakloridi ei sinänsä ole ongelma, vaan pohjusteet, joilla kuparilaatta on suojattava, jotta siihen voi syövyttää jälkiä. Asfalttipohjusteen kanssa käytetään runsaasti liuottimia. Muovipohjuste taas kyllä irtoaa kuparista kidesoodalla, mutta on kuitenkin muoviva. Myös työtilat ja työkalut ovat erilaiset syövytystekniikoilla työskennellessä. Haluan, että työhuoneeni ja työskentelytapani kuormittavat luontoa mahdollisimman vähän. Materiaalitietoisuus on minulle tärkeää. Toki paperinvalmistuksessa kuluu paljon vettä, mutta ainakaan se ei tuhoa luontoa.

Kuvat:

s. 115
Emma Peura 2019. Aallokko. Käsintehty paperi hampusta ja puuvillasta, kivi, lanka. Teoksen papereiden koko 43 x 56 cm. Kuva näyttelystä Graphica Creativa: Hereafter, Jyväskylän taidemuseo 2019 Kuva: Jyväskylän Taidemuseo

s. 116
Ylhäällä: Emma Peura 2019. Riutta, Virta ja Saari. Käsintehty paperi hampusta ja puuvillasta, lanka, sideharso, puukehys. Teosten kehysten koko 54 x 63 cm. Kuva näyttelystä Graphica Creativa: Hereafter, Jyväskylän taidemuseo 2019 Kuva: Jyväskylän Taidemuseo

Alhaalla: Emma Peura 2019. Riutta. Käsintehty paperi hampusta ja puuvillasta, kuivaneula ja kollagrafia Hahmemühlle, sideharso, puukehys. Teoksen kehysten koko 54 x 63 cm. Kuva näyttelystä Graphica Creativa: Hereafter, Jyväskylän taidemuseo 2019 Kuva: Jyväskylän Taidemuseo

13. MUUTOS

Opinnäytetyötä varten, sen avulla ja sen ansiosta olen perehtynyt omaan sukhistoriaani ja Suomen ja saamelaisten yhteiseen historiaan. Projekti on ollut matka itsen. Tieto kuitenkin lisää tuskaa. Mitä enemmän opin yhteisestä historiastamme, sitä enemmän koen häpeää suomalaisuudestani. Tämä olotila tulee ja menee erilaisina aaltoina. Onhan Suomessa ja suomalaisuudessa paljon hyvääkin. Enää en kuitenkaan ajattele, että suomalaiset olisivat jotenkin erityisiä (Sitkeä, saunova kansa, joka puhuu kieltä, jota eurooppalaisten on niin vaikeaa opetella.) Me olemme yksi sortajakansa muiden joukossa. Haluaisin voida sanoa, että historiamme sortajana on menneisyyttä, mutta eihän se ole. Sorto jatkuu edelleen. Sitä vain ei nähdä, koska saamelaisista ei puhuta.

Ehkä eniten surettaa suomalaisten tekopyhyys. Kotisohvilla itketään kun suomalainen mies laulaa Lapin kesää. Kuka itkee sitä, kuinka Lapin luontoa tuhotaan hakkuualueiksi, hukutetaan vesialtaiksi ja

sen ekosysteemiä pilataan rakentamalla kaivoksia ja junaratoja? En tietenkään ole ainoa suomalainen, jota luonnonsuojelu ja ihmisoikeudet kiinnostavat. Minulle Suomi näyttäytyy kuitenkin maana, jossa näiden arvojen puolustaminen jää liian usein marginaalin vastuulle. Enemmistö vaikenee ja jonottaa ilmaisia ämpäreitä. Se hävettää minua, suomalaista.

Opinnäytetyöprosessin kautta olen tullut tietoisemmaksi Suomen tapahtumista ja poliittisista päätöksistä. Olen muuttunut. Ymmärrykseni omia, isän puolen sukulaisiani ja juuriani kohtaan on lisääntynyt. Mikään ei ole enää niin kuin ennen.

Kuvat:

s. 118
Käsintehty paperi hampusta ja puuvillasta, työhuoneella talvella 2020.

s. 121–122:
Pauli-ukki kalastaa Piettämäjoen sillalla 70-luvulla. Perhealbumista, kuvaaja tuntematon.

LÄHTEET

Kuvat:

Kuvaaja, ellei toisin mainittu: Emma Peura
Muut kuvaajat mainittu kuvien yhteydessä

Kirjalliset lähteet:

Brattland, Kramvig, Verran. Doing indigenous methodologies: Towards a practice of the “careful partial participant”. ab-Original: Journal of Indigenous Studies and First Nations “and First Peoples” Cultures. Vol. 2, No. 1 (2018), pp. 74–96. Penn State University Press 2018.

Ellis, Adams, Bochner: Autoethnography: An Overview. Carolyn Ellis, Tony E. Adams, Arthur P. Bochner
<http://www.qualitative-research.net/index.php/fqs/article/view/1589> [lainattu 5.2.2020 klo 14:08]

Guttorm. Flying Beyond: Diverse Sáminesses and Be(com)ing Sámi. Reconceptualizing Educational Research Methodology, Vol. 9, No 1 Affirmative critique in educational research: Empirical and experimental openings 2018.
<https://journals.hioa.no/index.php/rerm/article/view/2703> [lainattu 5.2.2020 klo 14:00]

Hihnavaara, Lauri. Vesittäjät. Kertomuskokoelma. WSOY, Juva 2006

Kukka Rannan kirjan julkareissa Oodissa teologi Helga Westin sanoja mukaillen. Pe 25.10.19 klo 14

Minäkö tutkija? Johdanto laadulliseen/postpositiiviseen tutkimukseen. Teatterikorkeakoulu. <https://www.xip.fi/tutkija/0406.htm> [lainattu 13.2.2020 klo 15:00]

MoMa. Art terms. This glossary explains some of the techniques, mediums, art movements, and other terms you’ll encounter on our website, along with links to examples in the collection.
<https://www.moma.org/collection/terms/20> [lainattu 5.2.2020 klo 14:07]

Ranta & Kanninen. Vastatuuleen – Saamen kansan pakkosuomalaistamisesta. Kustantamo S&S, Helsinki 2019

Suohpanterrorin juliste Skrik taiteilijaryhmän nettisivuilta osiosta Poster wall
https://suohpanterror.com/?page_id=558 [lainattu 12.2.2020 klo 16:00]

Teeriaho, Yrjö. Muuttuva Sompio. Ykin kartat Oy, Saarijärvi 2011

Työpäiväkirjani 2018 – 2020

KIITOKSET

Annu Vertanen

Melina Voipio

Marja Helander

Outi Pieski

Patrik Söderlund

Martta Heikkilä

Malla Tallgren

Ari Pelkonen

Lea Kantonen

Maija Albrecht

Grafiikan opetusalueen työmestarit

Pauli-ukki

Armas-setä

Petteri-setä

äiti, isä, Mikko ja Kalle

Aku-rakas

Leena-mummi

Hiikka Magga

Tuula-Maija Magga-Hetta perheineen

kaikki te rakkaat sukulaiset

